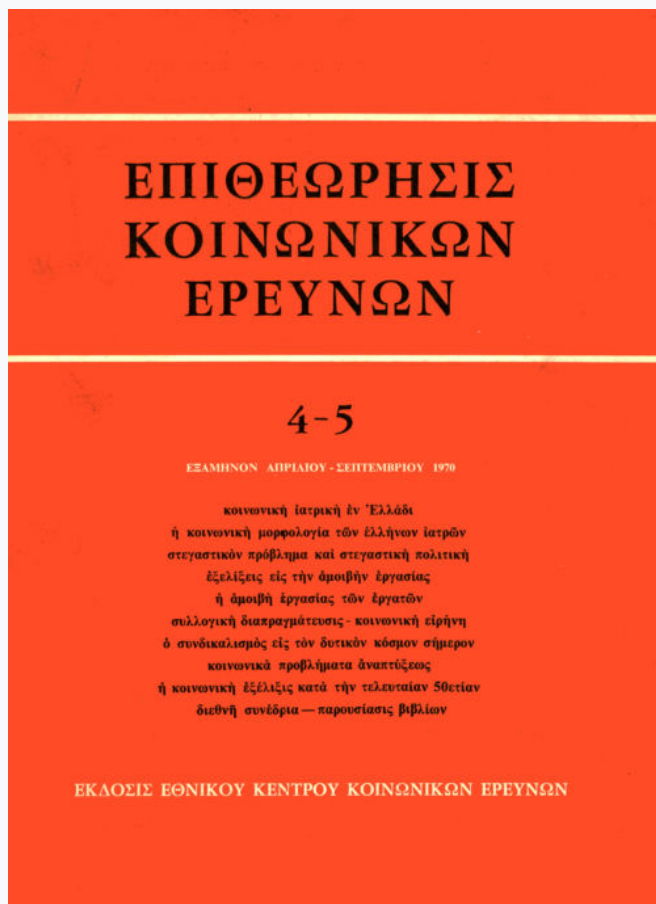

The Greek Review of Social Research

Vol 4 (1970)

4-5

Ο συνδικαλισμός εις τον δυτικόν κόσμον σήμερον

Solomon Barkin, Ιωάννης Καβάσιλας

doi: [10.12681/grsr.509](https://doi.org/10.12681/grsr.509)

Copyright © 1970, Solomon Barkin, Ιωάννης Καβάσιλας

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Barkin, S., & Καβάσιλας Ι. (1970). Ο συνδικαλισμός εις τον δυτικόν κόσμον σήμερον. *The Greek Review of Social Research*, 4, 222–234. <https://doi.org/10.12681/grsr.509>

ὁ συνδικαλισμὸς εἰς τὸν δουτικὸν κόσμον σήμερον

ὑπὸ
Solomon Barkin

*Καθηγητοῦ τῶν Οἰκονομικῶν
εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Μασαχουσέτης*

(Μετάφρασις Ἰωάννου Καβάσιλα)

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρήθη ἀναζωπύρισις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου διὰ τὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ εἰς τὰ σώματα τὰ λαμβάνοντα ἀποφάσεις κοινωνικοῦ περιεχομένου. Ἐν τούτοις, εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἔντονος ἀνησυχία, παρὰ τὴν εὐρείαν ἐπέκτασιν καὶ τὸν σημαντικὸν ρόλον τὸν ὁποῖον διαδραματίζουν αἱ συλλογικαὶ διαπραγματεύσεις, τὴν τοποθέτησιν ἐργατικῶν στελεχῶν εἰς καιρίας κυβερνητικὰς θέσεις, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας διοικήσεως καὶ ἐργαζομένων καὶ τὴν ἀξιοσημειωτὸν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, τῶν παροχῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ μισθωτοῦ. Ἡ ἀνησυχία αὕτη ἐκφράζεται μὲ τὴν διατύπωσιν τῆς κατηγορίας ὅτι, παρὰ τὰς ἐπιτευχθείσας προόδους, ἡ διαδικασία λήψεως ἀποφάσεων παραμένει ἐκτὸς τῶν ὁρίων δυνατότητος τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ τῶν μισθωτῶν. Τὸ γερμανικὸν ἐργατικὸν κίνημα κατευθύνεται κυρίως πρὸς τὸ αἷτημα τῆς ἠϋξημένης «βιομηχανικῆς δημοκρατίας». Ἐπίσης, ἄλλα ἐργατικὰ ἐνώσεις ἔθνικοῦ ἐπιπέδου δεικνύουν ἐνδιαφέρον διὰ σχήματα συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Αἱ ὑπάρχουσαι ὁμοσ προτάσεις θεωροῦνται ἀνεπαρκεῖς, αἱ παλαιαὶ μέθοδοι ἐλλιπεῖς καὶ τὰ νέα σχέδια μὴ ἱκανοποιητικά. Ἡ σύγχρονος ἐποχὴ ἀπαιτεῖ νέας προδιαγραφάς.

Ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὴν πίεσιν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων αἱ κυβερνήσεις ἐξετάζουν πλείστας προτάσεις. Ὁ πρόεδρος De Gaulle παρέσχε δημοσίᾳ πληθὸς ὑποσχέσεων διὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν μισθωτῶν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὰ κέρδη τῆς βιομηχανίας. Τὸ αὐτὸ θέμα θὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἐπίμαχον σημεῖον κατὰ τὰς προσεχεῖς γερμανικὰς ἐκλογάς. Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἐξετάζεται πρότασις τῆς ἐπιτροπῆς Verdam (1965) ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς περι-ἑταιριῶν νομοθεσίας. Εἰς τὴν Σουηδίαν διηρυνήθη ἡ ἰσχὺς τῶν συμβουλίων ἐργασίας καὶ κατεστρώθησαν ἀκριβέστεροι κανονισμοὶ λειτουργίας αὐτῶν, συνεχιζομένης ταυτοχρόνως τῆς ἐρευνητικῆς ἐργασίας. Οἱ Νορβηγοὶ ἐπεξέτειναν τὰ δικαιώματα τῶν «Ἐπιτροπῶν Ἐπαφῆς» καὶ τῶν ἐπιτροπῶν ἐργασίας. Εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν, ἡ ἐπιτροπὴ Donovan προέβη εἰς κατὰταξιν τῶν εἰδικῶν προτάσεων πρὸς ἐπαύξησιν τῆς συμμετοχῆς τῶν μισθωτῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἔλαβε θέσιν ὑπὲρ τῆς ἀναλήψεως δραστηριότητος διὰ τῆς προτιμῆσεως ἐκείνων αἱ ὁποῖαι περιεῖχον ὑποδείξεις ἐνεργειῶν εἰς θέματα μὲ μεγαλυτέραν προτεραιότητα. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, αἱ ἐνώσεις ἐπιζητοῦν νὰ ἐπεκτείνουν τὴν ἐπιρροήν των, μέσῳ συμφωνιῶν ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου, ὡς καὶ δι' αἰτημάτων πρὸς διαμόρφωσιν προγραμμάτων ἀποταμιεύσεως ἐπενδυτικῆς κατευθύνσεως, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ δύνανται νὰ ἐπηρεάζουν τὰς ἐπενδύσεων ἀποφάσεις εἰς τὴν χώραν των. Εἰς τὸν Καναδῶν, ἡ κυβερνήσις ὑποστηρίζει τὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν

ἐργαζομένων καὶ τῆς διοικήσεως εἰς ἐπίπεδον ἐπιχειρήσεως. Ἐν τούτοις, εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας αἱ ἐπιτυχίαι τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων εἰς τὴν διευρύνσιν τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων καὶ τὴν ἀπόκτησιν οἰκονομικῶν ὠφελημάτων ἤμβλυαν τὰ κατὰ καιροὺς διατυπούμενα αἰτήματα δι' ἔθνικοποίησιν, δι' εἰδικὰ συμβούλια βιομηχανίας καὶ δι' ἐκπροσώπησιν τῶν μισθωτῶν ἢ τοῦ δημοσίου εἰς τὰ διοικητικὰ συμβούλια τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἐκ νέου ἀσκουμένη πίεσις διὰ μεγαλυτέραν συμμετοχὴν τῶν ἐργατῶν ἀποτελεῖ, ἐν μέρει, ἀντικατοπτρισμὸν παλαιῶν προγραμμάτων. Ἀποτελεῖ ὁμοίως, ἐπίσης, ἐνδείξιν ὅτι αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἀναζητοῦν περισσότερο ἐνεργὸν ρόλον καὶ εὐρύτερας λειτουργίας ἐντὸς τῆς συγχρόνου κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας. Παρὰ τὰς μεγάλας ἐπιτεύξεις των, αὐταὶ ἐπιζητοῦν μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν. Ἐπιθυμοῦν υἱοθέτησιν προγραμμάτων τὰ ὁποῖα θὰ συνεδύαζον τὰς υποχρεώσεις τῶν διὰ τὴν ἐκπροσώπησιν τῶν ἀμέσων οἰκονομικῶν συμφερόντων τῶν μισθωτῶν πρὸς μεγαλυτέρας εὐκαιρίας διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ προστατευτικοῦ τῶν χαρακτηρισμοῦ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἰσότητα καὶ πρόοδον. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὅπου αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις δίδουν ἔμφρασιν εἰς τὰς ἀπ' εὐθείας συλλογικὰς διαπραγματεύσεις καὶ τὴν διευρύνσιν τῆς πολιτικῆς τῶν δραστηριότητος, οἱ ἡγέται τούτων διακηρύσσουσιν περιοδικῶς τὰς ἀντιρρήσεις τῶν καὶ τὰς ἀνησυχίας τῶν δι' ὄρισμένους τρόπους συμπεριφορᾶς καὶ δράσεως ἐντὸς τῆς βιομηχανίας.

Τὸ παρὸν ἄρθρον περιγράφει καὶ ἀξιολογεῖ τὰς ὑφισταμένας εἰς τὸ ἐργατικὸν κίνημα ἀπόψεις καὶ καθορίζει ἄρκετὰ τρέχοντα θέματα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν τὴν προσοχὴν τοῦ κινήματος καθὼς καὶ τὴν κατευθύνσιν τῶν μεταβολῶν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν δι-
ἀρθρωσιν τούτων.

ἡ παρούσα κατάστασις τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ τῶν ἐργατῶν

α. Ἡ νέα κατάστασις τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ αἱ συλλογικαὶ διαπραγματεύσεις

Ἡ περίοδος τοῦ πολέμου καὶ τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἐτῶν ἔφερε μίαν νέαν ἐποχὴν διὰ τὰς ἐργατικὰς ἐνώσεις κατὰ τὴν ὁποίαν παρηρηθῆσιν συνεχῆς ἐπέκτασις καὶ νομιμοποίησις τοῦ θεσμοῦ τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων. Τὰ ἐργατικὰ κινήματα τὰ ὁποῖα κατελύθησαν ὑπὸ τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ ναζισμοῦ—ἐξαιρέσει τοῦ κινήματος τῆς Ἰσπανίας—ἀνασυνεκροτήθησαν. Περὶ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας 1951-1960 αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις κατέστησαν εὐμεγέθεις ὀργανισμοί, ἀπασχολοῦντες μέγαν ἀριθμὸν ὑπαλλήλων. Παρὰ ταῦτα, αὐταὶ παρέμειναν ἀσθενεῖς εἰς τὴν Γαλιαν, ἀνεπαρκεῖς διὰ συλλογικὰς διαπραγματεύσεις

εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἠμποδίσθησαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λόγῳ ἰσχυρὰς ἀντιδράσεως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Τὰ εὐρωπαϊκὰ συστήματα συλλογικῶν διαπραγματεύσεων κατέστησαν πρότυπα διὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν ὄρων ἀπασχολήσεως, καίτοι ἡ μορφή τῶν καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν διέφερε σημαντικῶς ἀπὸ χώρας εἰς χώραν. Αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ἀπέτελεσαν τοὺς βασικοὺς κώδικας συμπεριφορᾶς εἰς τὴν βιομηχανίαν καίτοι κατὰ τρόπον περισσότερο περιορισμένον ἀπὸ ὅ,τι εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Αἱ τοπικαὶ συνθήκαι, ἢ στήσις τῶν ὑποσθῶν καὶ αἱ νομικαὶ προδιαγραφαὶ παρέμειναν τὰ κύρια ἐμπόδια εἰς τὰς προθέσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐργοδοτῶν ἐπὶ πλείστον προβλημάτων ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων.

Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις, ἄλλοτε ὀργανισμοὶ ἀντιπολιτεύσεως καὶ διαμαρτυρίας κατὰ τῆς κοινωνίας, κατέστησαν συνεργαταὶ με ἐνεργὸν ρόλον, διαπραγματεύονται καὶ σύμβουλοι τῶν διοικήσεων τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν κυβερνήσεων. Αἱ κυβερνήσεις ἀπέβλεψαν πρὸς αὐτὰς ὡς εἰς εισηγητὰς με ἐπισημὰς ἐπιχειρήσεων, ἐφαίνοντο νὰ ὑστεροῦν. Αἱ ἐνέργειαι καὶ ἡ παρακολούθησις τῶν κατεστῶτων ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν πλείστον προγραμμάτων. Αἱ νέαι κυβερνήσεις ἀνέβησαν εἰς τοὺς ἡγέτας τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων κεντρικὸν ρόλον διὰ τὴν χάραξιν κατευθύνσεων πολιτικῆς καὶ πλείστοι ἐξ αὐτῶν διορίσθησαν μέλη διοικητικῶν συμβουλίων.

β. Ἡ ἐπίτευξις τῶν σκοπῶν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων

Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἔχουν ἐπιφέρει μὴ καθόλου τὰ τὴν πολιτικὴν τῶν κυβερνήσεων. Αὐταὶ υἱοθέτησαν τὸ αἶτημα τῆς ἐξαλειψεως τῆς ἀνεργίας. Ἡ πλήρης ἀπασχόλησις κατέστη πράγματι ἀντικειμενικὸς στόχος. Ταχέως ἀποφάσεις διὰ τὴν ἀνοδὸν τοῦ βιοτικῶ ἐπιπέδου καὶ τὴν αὔξησιν τῶν μέσων ὑποβοηθήσεως τῆς προσωπικῆς ἀναπτύξεως συνεδεδύθησαν πρὸς εἰς ὑψηλοτέρου ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, με ἀποτελέσματα τὴν ἐνσωμάτωσιν τῶν εἰς τὰ ἥδη ἐφαρμοζόμενα προγράμματα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξήτάσθησαν ἐξ ἀπόψεως ὑφισταμένων, κατὰ περιόδους, ἀνησυχίῶν ὡς πρὸς τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν, τὰς πληθωριστικὰς πιέσεις καὶ τὴν διατάραξιν τοῦ διεθνoῦς ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Καθὼς οἱ μισθοὶ ἐπεδίωκον νὰ ἀπαλλαγῶν ἐκ τῶν περιορισμῶν τῆς πολεμικῆς περιόδου, τῶν φασιστικῶν καὶ ναζιστικῶν ἐλέγχων, καὶ ἀπῆλθον προστατευτικὰ μέτρα κατὰ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐργασίας εἰς στρατόπεδα, ὡς τὰ ὑφιστάμενα εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας, αἱ κυβερνήσεις ἔγκαιτέλειψαν τοὺς ἐλέγχους ἐπὶ τῆς ἐργασίας. Οἱ ἀντικειμενικοὶ αὐτοὶ σκοποὶ τῆς πολιτικῆς τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἐνεσωματώθησαν καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν νομο-

θεσίαν τῶν διαφορῶν κρατῶν καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς συμβάσεις ἐργασίας.

γ. Ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν ζωῆς καὶ ἐργασίας τῶν μισθωτῶν

Ἄξιοσημείωτος βελτίωσις ἐπετεύχθη εἰς τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως καὶ παροχῶν τῶ ἀπολαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων εἰς ὅλας τὰς χώρας. Τὰ ἐπίπεδα πραγματικῶ ἐισοδημάτων ἀνῆλθον σημαντικῶς. Οἱ ἐργάται ἠδυνήθησαν διὰ πρώτην φοράν νὰ σημειώσουν, ἐπὶ μακρὰς χρονικὰς περιόδους, βελτίωσιν τῶν πραγματικῶν ἀποδοχῶν τῶν. Τοῦτο κατεφάνη ὑπὸ μορφήν καλυτέρων συνθηκῶν στεγασεως καὶ ἐνδυμασίας, ἀφθονωτέρας τροφῆς, οἰκιακοῦ ἐξοπλισμοῦ, νέων ἢ καὶ διπλῶν κατοικιῶν, συσκευῶν τηλεοράσεως καὶ αὐτοκινήτων. Κανονικῶς ἄδειαι μετ' ἀποδοχῶν κατέστησαν κοινὸς τόπος. Ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις ἐκάλυπεν εἰς μεγάλῃν κλίμακα τὰ ἀπρόοπτα τῆς ζωῆς, με σημαντικὴν βελτίωσιν τῆς ἐπαρκειᾶς τῶν προσθέτων παροχῶν. Τὰ ἔτη ὑποχρεωτικῆς σχολικῆς ἐκπαιδεύσεως ἠδῆξήθησαν, ἐνῶ ταυτοχρόνως μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἀτόμων γαμηλοῦ ἐισοδηματικῶ ἐπιπέδου εἰσῆλθεν εἰς τὴν μέσην καὶ ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν. Αἱ ὑπηρεσίαι ὑγειονομικῆς περιθάλψεως διηρυνήθησαν. Οἱ πολῖται ἐνεθαρρύνθησαν πρὸς ἀποκατάστασιν, διατήρησιν καὶ προώθησιν τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐπιτευγμάτων τῶν. Τὰ προγράμματα περιθάλψεως ἀντικατεστάθησαν προοδευτικῶς ἢ ὑπηρεσιῶν ἀποκαταστάσεως καὶ εὐκαιριῶν παραγωγικῆς συμμετοχῆς ἐντὸς τῆς κοινωνίας. Ἡ ἀρχὴ τῆς θεσπίσεως κατοπτρῶν ὁρίων δικαιωμάτων καὶ παροχῶν, ἐπὶ ἔθνικῶ ἐπιπέδου, διεδόθη προοδευτικῶς.

Ἐν αἰσθήμα εὐημερίας διεπέρασε τὸ σύνολον τῶν ἐργαζομένων. Ἦρχισαν νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ νέα ἀγαθὰ, νὰ ἐπωφελοῦνται τῶν νέων ὑπηρεσιῶν καὶ εὐκαιριῶν. Ἡ κατάστασις τῆς συνεχοῦς σπάνιως ἐργατικῶν χειρῶν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν ἐνός νέου αἰσθήματος αὐτοπεποιθήσεως, συνοδευομένου ὑπὸ μεγαλυτέρας διαπραγματευτικῆς δυνάμεως τῶσον τῶν ἀτόμων ὅσον καὶ τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Ἄλλ' ἢ μεγάλης κλίμακος ἀνεργία εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς δεκαετίας 1951-1960 ὑπενόμεισε τὸ νέον τοῦτο κλίμα αὐτοπεποιθήσεως. Ἐπεκράτησαν φόβοι ἐκμηχανίσεως ἢ αὐτοματοποιήσεως τῆς παραγωγῆς. Ἡ παρατηρηθεῖσα ὀπισθοδρόμησις ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1966 μέχρι τοῦ 1968 εἰς τὴν Εὐρώπην, καίτοι οὐχὶ τῶσον συνθλιπτικῆ, ἠπέλησεν ἐπίσης τὸ θετικὸν τοῦτο κλίμα τὸ ὁποῖον ἐδημοργήθη κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Ἡ ὀπισθοδρόμησις ἢ ὁποῖα παρετηρήθη τελευταίως εἰς τὴν Γαλλίαν ἴσως προκαλέσῃ μεγαλυτέραν δυσἀρέσκεϊαν.

δ. Αἱ θέσεις τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων

1. Συμβιβαστικότητις εἰς τὸν κόλπον τῆς ἡγεσίας καὶ τὰ μέλη τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Αἱ πρόοδοι αὐταὶ προεκάλεσαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἡγεσίας τῶν

ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ εἰς τὰ μέλη τῶν ἰσχυρῶν τάσιν διαλλακτικῆς συμπεριφορᾶς, ἀκόμη δὲ καὶ συνεργασίας με τοὺς οἰκονομικοὺς παράγοντας καὶ τὰς κυβερνήσεις. Αἱ ἐνώσεις καὶ οἱ μισθοῖται ἰκανοποιήθησαν ἐκ τῶν ἐπιτευχθέντων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν κερδῶν, ἡσθάνθησαν δὲ βεβαιότητα διὰ τὴν συνέχῃ βελτίωσιν τῆς θέσεώς τῶν. Οἱ ἡγῆται ἠσυχολήθησαν με τὸν καθιερωμένον μηχανισμόν διατυπώσεως αἰτημάτων, διαπραγματεύσεως συμβάσεων, συντάξεως προτάσεων καὶ πίεσεως πρὸς τὰς κυβερνήσεις.

Πλείστοι ἡγῆται ἔμειναν ἰκανοποιημένοι με τὴν θεσμοθετηθεῖσαν, τρόπον τινὰ, διαδικασίαν πρὸς ἐπίτευξιν ἀνοδικῆς πορείας. Τὸ κενὸν τὸ δημιουργηθὲν ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν στελεχῶν τῆς νεωτέρας γενεᾶς ἐντὸς τῆς ἡγεσίας ἐνίσχυσε τὴν στάσιν αὐτὴν. Πράγματι, ἐλάχιστοι νέοι μαχητικοὶ καὶ ἰκανοὶ δι' ἀγῶνας ἐνεφανίσθησαν. Ὁρισμένοι ἡγῆται ἐπεδίωξαν τὴν ἐπανεξέτασιν τῶν προβλημάτων καὶ θέσεων ἢ τοῦ περιορισμοῦ παλαιότερων καὶ νεωτέρων στόχων. Ἡ πλειονότης, ἐν τούτοις, ἀνέμενεν ἐξωτερικὰς πιέσεις διὰ νὰ ἐντοπίσῃ νέα προβλήματα ἢ κατεθύνσεις. Οἱ ἴδιοι δὲν θὰ ἠδύνατον νὰ ἐπιταχύνουν τὴν διεργασίαν αὐτὴν διὰ τῆς προβλέψεως τῶν προβλημάτων ἢ τῆς ἀναζητήσεως νέων λύσεων. Καίτοι τινὲς ἐξ αὐτῶν θὰ ἦσαν πρόθυμοι νὰ παραδεχθῶν τὴν ἀνάγκην μεταβολῶν, ἐλάχιστοι θὰ ἐπεθύμουν ζωηρῶς τὴν ἐπίσπευσιν αὐτῶν. Οὗτοι δὲν ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ μεταβάλουν τὰς ὑφιστάμενας διαρθρώσεις ἀνεκτικῶ καὶ ἐὰν αὐταὶ θὰ ἠδύνατον νὰ ἀναστείλουν τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων. Ἡ ὄργανωτικὴ διάρθρωσις καὶ τὰ προγράμματα τῶν παρεμειναν σχετικῶς ἀμετάβλητα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἐτῶν.

Ἡ ἡγεσία ὑπέρστηεν εἰς κοινωνικὴν κριτικὴν, ἢ ὁποῖα ἦτο τῶσον συνήθης εἰς προγενεστέρως περιόδους. Τὸ νέον συμβιβαστικὸν πνεῦμα ἐδημοῦργησε κλίμα ὑπομονῆς καὶ μετριοπαθείας. Οἱ ἡγῆται κατέστησαν περισσότερον ἀνεκτικοὶ πρὸς τὰς ἐκάστοτε κυβερνήσεις, εἰδικότερον δὲ, ἀλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικῶς, πρὸς τὰς ἐλεγχόμενας ὑπὸ τῶν ἐργατικῶν καὶ σοσιαλδημοκρατικῶν κόμματων ἢ ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας τὰ κόμματα αὐτὰ συμμετείχον, ἀσκήσαντες περιωρισμένην κριτικὴν κατὰ τῆς ἐπικρατήσεως τελευταίας ἀνεργίας, ἢ ὁποῖα ἀνήλθε σημαντικῶς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1966 καὶ ἐντεύθεν. Ὅταν ὑφίσταντο ἐπιθέσεις διὰ τὴν ἰσιωπὴν τῶν ταῦτην, περιορίζοντο εἰς τυπικὰς δηλώσεις ἐπὶ μάλλον ἀποκαλυπτικῆς ἀνεκτικότητος τῶν ὡς πρὸς τὰ ὑφιστάμενα ὑψηλὰ ἐπίπεδα ἀνεργίας. Κατέστησαν ἐπίσης περισσότερον πρόθυμοι πρὸς ἀποδοχὴν τῶν ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων προβαλλομένων αἰτιολογιῶν διὰ τὴν ἀκολουθουμένην πορείαν συγκεκρατημένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν ἐπίτευξιν σταθερότητος τιμῶν, ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ βραδυτέρων ρυθμῶν ἀναπτύξεως πρὸς ἀποφυγὴν ἐξαντλήσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦνται ἐκ τῆς νέας αὐτῆς στάσεώς τῶν.

Ἡ ἐνεργὸς ἀπασχολήσις τῶν μὲ τὰς διαδικασίας τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων ἐμείωσε τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν ζέσιν διὰ τὴν μεταβολὴν ἢ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ὀλιγώτερον σημαντικῶν ὁμάδων ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας. Οἱ ἐργάται ἐναντεπαύθησαν ἐπὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τῶν εἰς τὸ πεδῖον τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς· καίτοι δὲ ἐθροβήθησαν ἐκ τῶν κενῶν τὰ ὅποια διαρκῶς ἐπεσημάνον, ἐπὶ τῆς εἰς τὸ σύστημα τῆς «ἐνημερώσεως κοινωνίας», οὐδεμίαν ἐξεδήλωσαν σοβαρὰν δραστηριότητα πρὸς διόρθωσιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς.

Οἱ στενοὶ δεσμοὶ τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων πρὸς τὰς σοσιαλιστικὰς καὶ ἐργατικὰς κυβερνήσεις ἢ συνασπισμοὺς ἔχον καὶ ἕτερον περιοριστικὸν ἀποτέλεσμα. Τὰ ἐργατικὰ κινήματα εἰς πλείστας χώρας ἤρχισαν νὰ βασίζονται σημαντικῶς, διὰ τὴν χάραξιν τῆς πολιτικῆς τῶν ἐπὶ γενικῶν προβλημάτων, ἐπὶ τῶν διανοουμένων καὶ τῆς ἐρευνητικῆς ἐργασίας τῶν κομμάτων αὐτῶν. Ἡ τάσις αὐτὴ ὑπῆρξε καταφανῆς ἀκόμη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ὅπου οἱ πολιτικοὶ δεσμοὶ ἦσαν χαλαροί. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας αἱ θέσεις καὶ ἡ ἰδεολογία τῶν Νέων καὶ Δικαίων Διαπραγματευτῶν παρέσχον κατὰ μὲγα μέρος τὰς βάσεις διὰ τὴν οικονομικὴν καὶ πολιτικὴν θέσιν τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὅταν ὅμως οἱ διανοούμενοι οὗτοι εἰσῆρχον εἰς τὰς κυβερνήσεις καὶ προσημώοντο πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀνάγκας τῶν κυβερνητικῶν κύκλων, οἱ ὅποιοι κατ' ἀνάγκην ἐπιζητοῦν τὴν ὑποστήριξιν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους μᾶλλον παρὰ ἕνος τμήματός του, τὰ κινήματα τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἐχῶλαινον σοβαρῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀπόψεων τῶν, λόγῳ τῶν περιωρισμένων δυνατοτήτων τῶν, τῆς μικρᾶς ἐμπειρίας καὶ τῶν ἀσαφῶν θέσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζον τὰ ἐπιχειρήματά των. Ἡ ἀδυναμία αὐτὴ ἰσχυροποίησε τὰς διαβρωτικὰς δυνάμεις ἐντὸς τοῦ κινήματος.

2. *Κοιτίσις.* Ἡ μεγάλη ἐνδοτικότητα ἐναντι τῶν παρατηρουμένων ἐξελίξεων καὶ ἡ μετατόπισις τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ κοινοῦ πρὸς νέας κατευθύνσεις ἐξησθένεισε τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Αἱ ἐπιδιώξεις τῶν περιοριστικῶν προοδευτικῶν εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἐπαγγελματικῶν τῶν ἐνδιαφερόντων μόνον. Οἱ ἡγῆται τῶν παρέβλεψαν εὐκαιρίας διατυπώσεως ἀποψέων καὶ ἀναλήξεως ἡγετικῶ ὀρόλων εἰς πλείστας περιπτώσεις. Ἐν ὀλίγοις, οὗτοι ἀποσύρθησαν ἐκ τοῦ κέντρου τῆς σκηνῆς.

Καθὼς αἱ κυβερνήσεις ἤρχισαν ἐφαρμοζοῦσαι τὰ προγράμματά των, τὰ κύρια ἐνδιαφερόντά των ἐστράφησαν πρὸς νέας περιοχάς. Οὗτω, ἐδόθη προβάδισμα εἰς μέτρα ἐπιτευξεῶς οικονομικῆς σταθερότητος καὶ ἀναπτύξεως, καθὼς καὶ εἰς προγράμματα διαρθρωτικῶν μεταβολῶν. Ἐπὶ πλέον, αἱ κυβερνήσεις ἐπεδίδοντο ὅλον ἐν περισσώτερον εἰς τὴν ὑποκίνησιν καὶ ὑποβοήθησιν τῶν διοικήσεων τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ σκοπὸν νὰ καταστήσῃ τὰυτὰς ἰκανὰς πρὸς ἐναρμόμισιν μετὰ τῆς κρατικῆς πολιτικῆς. Μεγάλὰ ποσὰ κατέστη ἀπαραίτητον νὰ διατεθοῦν δι' ἐπιστημονικὰς μελέ-

τας, ἐφηρμοσμένων ἔρευναν καὶ εἰσαγωγῶν καινοτομιῶν εἰς τὴν διοίκησιν. Τὸ αὐξανόμενον ἐπίσης κόστος ἐκπαιδεύσεως ἀπῆτει μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ καὶ ὄλον ἐν μεγαλυτέρῳ παραχώρησιν προτεραιότητος ἐναντι ἄλλων θεμάτων.

Ἡ νέα αὐτὴ κατάστασις μετέβαλλε συχνάκις τοὺς ἡγέτας τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἀπὸ ἀνακινιστὰς εἰς ἀντιπάλους τῆς ἀλλαγῆς. Ὅταν τὰ κυβερνητικὰ σχέδια ἠπειλοῦν συμφέροντα ὀργανωμένων τομέων, οὗτοι ἀντέδρουν προκαλοῦντες μεοισιν τῆς δημοτικότητος τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ἡ αὔξησις τῆς ἐσωτερικῆς κριτικῆς. Ἡ ἔρευνα πρὸς ἀναζήτησιν νέων θέσεων καὶ καλύτερων λύσεων διὰ παλαιότερα προβλήματα συνεχίσθη. Οἱ ἡγῆται ἀνεζήτησαν τρόπους πρὸς διατήρησιν τοῦ παλαιότερου ἀγωνιστικοῦ καὶ ἀνακινιστικοῦ σταυροφοριακοῦ πνεύματος. Ἄνοικται ὅμως συζητήσεις ἐγένοντο εἰς ὀλίγας χώρας. Αἱ ἀντιθέσεις ἠκολούθησαν τὴν παραδοσιακὴν δδόν. Διαφοραὶ ἀνεφύσαν μεταξύ τῶν συμβιβαστικῶν καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὑπερήσπιζον τὰς παλαιὰς ἀγωνιστικὰς θέσεις. Ἄλλ' ἀκόμη καὶ οἱ τελευταῖοι ἔτεινον νὰ καταστοῦν λίαν συνεργασμοὶ κατὰ τὰς συνήθεις διαδικασίας τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων. Δυσαρέσκεια ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ὡς ἀπογοήτευσις διὰ τὸν ἄργον ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν μελῶν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων.

Ἡ σοβαρώτερα διάσπασις ἡ ὅποια προήλθεν ἐκ τῆς ἐντάσεως αὐτῆς ἦτο ἡ ἀποχώρησις τοῦ Walter Reuther ἐκ τῆς AFL-CIO. Παρόμοιοι διασπαστικὸν κίνημα δὲν παρουσιάσθη εἰς ἄλλας χώρας. Ἐν τούτοις, κινήσις ἀνεξαρτήτων ἐργατικῶν ἐνώσεων ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν ἡ στάσις τῶν μισθωτῶν ἐναντι τῆς ἡγεσίας τῶν ἐνώσεων κατέστη ἐπαναστατικὴ. Ἡ ἡγεσία τοῦ σουηδικοῦ κινήματος ἠναγκάσθη νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ οικονομικὰ αἰτήματα διαφωνοῦσθαι ὁμάδων, ἡ δὲ ἰσχύς τῶν ἐπικεφαλῆς εἰς τοὺς χώρους ἐργασίας αὐξάνει συνεχῶς εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν.

Ἡ σουηδικὴ LO ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν ἐξαίρεσιν εἰς τὰς ἀναφερθείσας ἀνωτέρω ἐξελίξεις. Διετήρησε τὰς ἰδικὰς τῆς δυνάμεις ἐρείνῃ πρὸς ἐξέτασιν προβλημάτων καὶ ἀνάπτυξιν ἀνεξαρτήτων θέσεων, ἀσκοῦσα πίεσιν τὸσον κατὰ τὰς συλλογικὰς διαπραγματεύσεις ὅσον καὶ κατὰ τὰς συζητήσεις πρὸς διαμόρφωσιν τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Παρέμεινεν ἐξαιρετικῶς καινοτόμος, ἀνεξάρτητος καὶ κριτικὴ.

ε. Ἡ παρούσα κατάστασις τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων

Αἱ ἐργατικὰ ἐνώσεις, ἐπιδράσασαι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς παρούσης οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς δομῆς, προωθήθησαν εἰς νέας καὶ ἰσχυρότερας θέσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἀντιμετωπίζουν ἤδη διαφοροτικά προβλήματα. Δὲν δύναται πλέον νὰ παραμῶνεν ἄπλως εἰς τὴν πλευρὰν τῆς ἀντιπλευρούσεως καὶ τῆς κριτικῆς. Λαμβάνουσι μέρος, ἐν πνεύματι φιλίας καὶ συν-

εργασίας, εἰς τὰς διαπραγματεύσεις τῶν καθ' ἡμέραν θεμάτων, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ θεωροῦν τοὺς ἐαυτοῦς τῶν ὡς ἀνήκοντας εἰς ἕτερον κύκλον. Αἱ δυνατότητές τῶν πρὸς διασφάλισιν τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς παρούσης κοινωνίας καὶ τῆς ὀρθῆς συμμετοχῆς τῶν μελῶν τῶν εἰς τὴν ἐπιτυγχανομένην οικονομικὴν ἄνοδον εἶναι σημαντικά. Ἐπιπροσθέτως, ἐνῶ αὐταὶ δυνατόν νὰ αἰσθάνονται ἱκανοποιημένα, κατὰ περίοδους, ἐκ τῶν καθιερωθέντων συστημάτων διαπραγματεύσεων, ἐν τούτοις ἡ διάρκεια τῶν περιόδων αὐτῶν νηνεμίας εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα βραχεῖα ἐξ αἰτίας ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν λόγων.

Εὐρύτατα μεταβολὰ πραγματοποιοῦνται εἰς τὴν φύσιν τοῦ δυτικοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος (ἴδε Μ. Μ. Postan: *An Economic History of Western Europe, 1045-1964*, London, 1967). Ἐξωγενῆ στοιχεῖα εἰσορμῶν εἰς τὸ προσκλήνιον, ἐμφανιζόμενα ὑπὸ τὴν μορφήν μὴ ἰσοσκελισμένων ἰσοζυγίων διεθνῶν πληρωμῶν, ἐντόνου διεθνῆς ἀνταγωνισμοῦ, πληθωριστικῶν πιέσεων ἐν τῷ ἔσωτερικῷ, βραδύτερων ρυθμῶν ἀναπτύξεως, εὐρείας κλίμακος διαρθρωτικῶν δυσχερειῶν, μεγάλης ἐκτάσεως συγχωνεύσεων ἐπιχειρήσεων, παύσεως λειτουργίας ἐργοστασίων, ἀνομοιομορφιῶν εἰς τοὺς ρυθμούς οικονομικῆς ἀναπτύξεως κατὰ περιοχάς, διευρύνσεως τοῦ ἀναπτύγματος μεταξὺ ἀνωτάτων καὶ κατωτάτων εἰσοδημάτων, ὑπεράνω δὲ ὅλων αὐτῶν ὑπὸ τὴν μορφήν αὐξανομένης κρατικῆς παρεμβάσεως εἰς τὴν οἰκονομίαν. Βραδύτερον ἢ ἐνωρίτερον αἱ ἐξελιζόμεναι αὐταὶ θὰ διαταράξουν τὴν κατὰστασιν ἐξοικονομίας ἣ ὅποια ἐπικρατεῖ ἐντὸς τῶν ἔθνικῶν ἐργατικῶν κινημάτων.

Τὰ ἐσωτερικὰ προβλήματα ἐπίσης καθίστανται περισσότερο ἐντονα. Ἡ ἔλλειψις ἱκανοποιητικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἔθνικου ἐπίπεδου καὶ τῶν μελῶν τῶν ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων ἀπαιτεῖ προσοχὴν. Ὀλίγα μόνον διαδικασίαι ὑφίστανται πρὸς ἐνημέρωσιν τούτων ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τῶν ἐπὶ τοῦ χειρισμοῦ τῶν διαφορῶν θεμάτων, ἐνῶ τοιαυτὰ διαδικασίαι, ὅπως οἱ ὑπεύθυνοι ἔλεγχοι καὶ ἐκθέσεις, ἀποτελοῦν τὴν βάση τοῦ ὄχι οὐδὲ συνδικαλισμοῦ. Ἡ περιορισμένη ἐπιρροή τῆς ἡγεσίας τῶν ἐνώσεων ἐπὶ τῆς ἐν γένει πολιτικῆς τῶν ἐπιχειρήσεων τὴν ἀποξενώνει ἐκ τῶν κρισίμων ἀποφάσεων τῶν διοικήσεών των. Τέλος, ἐνῶ αἱ σχέσεις τῶν ἡγετῶν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων πρὸς τοὺς χαρίζοντάς τὴν κυβερνητικὴν πολιτικὴν ἔχουν πολλαπλασιασθῆ, οὗτοι ἀπέφυγον νὰ καθορίσουν τὰς θέσεις των ρεαλιστικῶς ἐναντι τῶν νέων πολιτικῶν κατευθύνσεων καὶ εὐκαιριῶν, προτιμηθέντες ἀπλῶς τὴν θέσιν τῶν ἀντιτιθεμένων εἰς οἰανδήποτε πολιτικὴν ἐπηρεασμοῦ τοῦ κινήματος καὶ παραμεινάντες οὕτω εἰς τὸ περιθώριον.

Ἡ ἀκόλουθουμένη σήμερον συμπτωματικῆ ἀντιμετώπισις τῶν τρεχουσῶν ἐξελιζόμενων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ. Τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ προβλήματα ἀπαιτοῦν δραστηριότητα, ὅπως ἐπίσης ὀργανωτικὴν ἀναδιάρθρωσιν καὶ ἀναπροσανατολι-

σμὸν τῆς πολιτικῆς τῶν ἐνώσεων. Αἱ ἐργατικὰ ἐνώσεις ὀφείλουσιν νὰ ἀπαντήσουν ἐνσυνειδήτως καὶ δραστηρικῶς εἰς τοὺς συγχρόνους προβληματισμούς τοὺς ὁποίους θέτει τὸ δυτικὸν κεφαλαιοκρατικὸν σύστημα.

αἱ πολυεθνικαὶ ἐπιχειρήσεις

Αἱ πολυεθνικαὶ ἐπιχειρήσεις ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς μίαν τοιαύτην ἐξωτερικὴν δύναμιν, ἣ ὅποια, ἐνδεχομένως, θὰ κλονίσῃ τὴν δομὴν τοῦ ὑφισταμένου συστήματος συλλογικῶν διαπραγματεύσεων. Ὁρισμέναι σκένεις ἔχουν ἤδη διατυπωθῆ πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν αὐτήν, ἀλλ' αἱ μεγαλύτεραι ἐκ τῶν ἔθνικου ἐπίπεδου ἐργατικῶν ἐνώσεων δὲν ἔχουν ἀντιμετωπίσει εἰσέτι τὸ πρόβλημα αὐτῶν εὐθείας. Ἐτήρησαν, σχετικῶς μὲ τὸ θέμα αὐτό, τὴν σπᾶσιν ἣ ὅποια τοὺς ἐζητήθη ὑπὸ τῶν τμημάτων των εἰς τοὺς ἀντιστοιχοῦς βιομηχανικοὺς κλάδους. Ὁ ἀποσχεδιασμός ὁμοῦ αὐτὸς δὲν φαίνεται νὰ ἱκανοποιῆ.

Αἱ ἀμερικανικαὶ ἐταιρίαι ἔχουν σήμερον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπενδύσεις ὑπερβαίνουσας τὰ 65 δισεκατομμύρια δολλαρίων. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐλέγχουν τὰς βιομηχανίας ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ μικροκυκλωμάτων, συμμετέχουν δὲ σημαντικῶς εἰς τὰς βιομηχανίας αὐτοκινήτων, τὰς χημικάς, ἀγροτικῶν μηχανῶν, πετρελαίου καὶ ἄλλας. Ἐπὶ πλεόν, αἱ συγχωνεύσεις εὐρωπαϊκῶν ἐταιριῶν διαφορῶν ἔθνικότητων φαίνεται νὰ αὐξάνουν. Ἡ κίνησις αὐτὴ κατέστη ἀξιοσημείωτος εἰς τὴν παραγωγήν αὐτοκινήτων, χημικῶν, σιδήρου καὶ γάλυβος. Μία νομοθετικὴ ρύθμισις περὶ τῆς ΕΟΚ θὰ διανοίξῃ πιθανῶς, ἐν καιρῷ, τὴν ὁδὸν διὰ ἰσχυροτέρας πίεσεως πρὸς ὑπερ-ἔθνικας ἐπιχειρήσεις.

Κατὰ τὰς προηγουμένας δεκαετίας αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις κατέκριναν τὴν ἰσχύν καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν καρτέλ, ὡς ὑπονομευουσῶν τὰ συμφέροντα τοῦ κοινοῦ. Ἐκπλήσσοσα καθίσταται ἡ παρούσα ἡπία ἀντιμετώπισις τοῦ νέου φαινομένου, ὅπου σαφῶς αἱ ἀποφάσεις τοιούτων πολυεθνικῶν ἐταιριῶν ἐπὶ θεμάτων ἐκλογῆς τοποθεσίας, ἐπεκτάσεως ἢ συμπτύξεως ἔχουν μίαν δραματικὴν ἐπίπτωσιν εἰς τὰς δραστηριότητας τῶν ἐνώσεων τῶν ἐπὶ μέρους χωρῶν. Ἄλλ' αἱ ἀμφιβολία εἰς ὅποια γεννῶνται ἐν σχέσει πρὸς τὰς συγχωνεύσεις ἐπὶ ἔθνικου ἐπίπεδου δὲν ἔχουν εἰσέτι ἀντιμετωπισθῆ εἰς τὰς πολυεθνικὰς ἐξελιξεις, ἐν μέρει, διότι αἱ κυβερνητικαὶ ἀντίστασις ἀκόμη κατ' αὐτῶν.

Προτοβουλία εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἀνεληφθησαν εὐρέως κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς τῶν ἀμερικανικῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Οὕτω ἐδημοργήθησαν, μέσῳ τῶν Γραμματειῶν τῶν συνδικάτων, Διεθνῆ Ἐργατικὰ Συμβούλια διὰ τρεῖς διεθνεῖς ἀμερικανικὰς ἐταιρίας αὐτοκινήτων (General Motors, Ford καὶ Chrysler Simca-Fiat Rootes) καὶ μίαν γερμανικὴν (Volkswagen-Daimler-Benz). Ἐπίσης, ἡ Διεθνὴς Ὁμοσπονδία Ἐργατῶν Μεταφορῶν καὶ αἱ Διεθνῆς Ὁμοσπονδία Χημικῆς Βιομηχανίας κινουμένη πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν τῆς δημογραφίας διεθνῶν ἐργατικῶν συμβουλίων.

Ἡ ἀποτελεσματικὴ, ἐν τούτοις, δρᾶσις αὐτῶν τῶν ἐργατικῶν συμβουλίων ἐντὸς τῶν διεθνῶν ἐπιχειρήσεων προσκρούει εἰς ἐσωτερικὰς δυσχερείας. Μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ ἔλλειψις ἐπὶ μέρους ἐργατικῶν ἐνώσεων ἡ ἢ ὑπαρξίς ἑλλειπῶν ἢ αὐτονόμων ἐνώσεων. Αἱ δυσχερείαι αὐταὶ ἀπαιτοῦν προσοχὴν, διὰ νὰ μὴ ἀποβῶν ἀπατηλαὶ αἱ δοθησόμενα λύσεις. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἐργατικά συμβούλια τῶν πολυεθνικῶν ἐταιριῶν ἀποτελοῦν ὄργανα διοχετεύσεως πληροφοριῶν καὶ ἐξειδικευμένων διαπραγματεύσεων ὑπὲρ τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων τῶν ἐπὶ μέρους κλάδων τῶν ἐταιριῶν αὐτῶν. Τελικῶς, αἱ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου ἐργατικαὶ ἐνώσεις θὰ παράσχουν μεγαλύτεραν ἐλευθερίαν εἰς τὰς ἐνώσεις τῶν πολυεθνικῶν ἐταιριῶν.

διεθνεῖς ἐξελιξίεις καὶ ὄργανισμοί

Οἱ νέοι διεθνεῖς ὄργανισμοί, εἰς τοὺς ὁποίους συζητοῦνται ἢ νομοθετοῦνται κατευθύνσεις πολιτικῆς ὑπὸ κυβερνητικῶν ἐκπροσώπων, ἀποτελοῦν νέα, ἀνωτέρου ἐπιπέδου, κυβερνητικὰ ὄργανα. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν εὐρίσκειται ὁ Ὅργανισμὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως (ΟΟΣΑ). Εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου ἢ τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν λαμβάνουν μέρος ἀνώτατοι κυβερνητικοὶ ἀντιπρόσωποι ἐκ δεκαεννέα εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Ἰαπωνίας. Ἡ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων ὑπ' αὐτῶν τείνει νὰ διαμορφώσῃ τὸ μεταξὺ τῶν κυβερνητικῶν ἡγετῶν κλίμα οἰκονομικῆς σκέψεως. Τὰ συμπεράσματά των δὲν εἶναι δεσμευτικά. Καθορίζουν ὅμως τὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποδεκτὰς ἀπόψεις.

Τὰ κινήματα τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων τῶν χωρῶν-μελῶν τοῦ ΟΟΣΑ ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ μίᾶς συμβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία δὲν ἔχει διαδραματίζει ζωτικὸν ρόλον ἐντὸς τῆς ὀργανώσεως. Ὁ ἀσημαντος αὐτὸς ρόλος ὀφείλεται, ἐν μέρει, εἰς τὴν ὑπὸ τῶν κυβερνητικῶν ἑλλειψιν διαθέσεως πρὸς παραχώρησιν εὐρύτερας θετικῆς ἀρμοδιότητος εἰς τὰς ομάδας τῶν ἐκπροσώπων ἐργατικῶν καὶ ἐργοδοτικῶν ἐνώσεων. Αἱ κυβερνήσεις θεωροῦν τὸν ΟΟΣΑ ὡς τόπον ἐξετάσεως τῶν κυβερνητικῶν ἀπόψεων καὶ ὄχι ὡς τόπον συνελεύσεως διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἢ ὁμάδων ἐιδίκων συμπερόντων. Αἱ προτάσεις δι' ἔν κοινουβόλιον ἐκπροσώπων ἢ ὁμάδων συμπερόντων, ἔχοντος ἐξουσιοδότησιν ἐκτελεστικῶν νομοθετικῶν ἔργων, ἡγνοήθησαν. Αἱ ἐπιστημονικαὶ ὑπερσείαι τοῦ ΟΟΣΑ, πλὴν ἐξαιρέσεων, ἐλάχιστα ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς ἀπόψεις τῶν ὁμάδων αὐτῶν.

Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις, ὅπως ἐπίσης καὶ οἱ ἐπιχειρηματικοὶ κύκλοι, εἶναι οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι διὰ τὴν τοιαύτην μειονεκτικὴν θέσιν. Δὲν κατέβαλον προσπάθειαν διὰ νὰ ἐξετάσουν ἐὰν ὁ ΟΟΣΑ θὰ ἦδύνατο νὰ ἀποβῇ μία κινητήριος δύναμις τῆς ὁποίας ἢ σφραγίς θὰ ἐτίθετο ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς τῶν κρατῶν-μελῶν. Οὕτε ἐκινητοποιήθησαν πρὸς ἀσκήσιν πιέσεως ἐπὶ τῶν κυβερνησῶν των.

Τὸ ἐργατικὸν κίνημα ὑπῆρξε κρίσιμος δύναμις κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Μία πρόσφατος ἀνάλυσις, ἐν τούτοις, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις εἰς τὸν χρόνον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν περίεργον θέσιν νὰ διαθέτουν ἀξιοσημείωτον δύναμιν, κῦρος καὶ πολιτικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὰς χώρας των, ἀλλὰ νὰ ἐπιηραζῶν ἐλάχιστα τὰς ὑποθέσεις τῆς κοινότητος. Ἡ τάσις νὰ ἐξαιροῦνται αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἐκ τῆς διαδικασίας χαράξεως πολιτικῆς τῆς ΕΟΚ εἶναι σήμερον ἰσχυρότερα ἀπὸ ὅ, τι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἰδρύσεώς της. Ὁ ἐργατικὸς συνδικαλισμὸς ἐβράδυνεν, ἐναντι ἄλλων ὀργανωμένων ὁμάδων, νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν πρόκλησιν αὐτῆν. Ὑπῆρξε μία τάσις κατὰ τὴν ὁποίαν ἐθεωρήθη ὅτι ἡδύνατο νὰ ἐπαναπαύεται τις ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων ἐθνικῶν θεσμῶν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων. Μεταξὺ τῶν ἡγετῶν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἐνισχύεται ὁλονὲν ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ ἄθροισμα τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων δὲν συνιστᾷ μίαν εὐρωπαϊκὴν δύναμιν (Ellen M. Bussey, «*Organization Labor and the E. E. C.*», *Industrial Relations*, τόμος 2ος, Φεβρουάριος 1968, σελίς 160).

Μικρά, ἂν μὴ ἀνύπαρκτος, ἦτο ἡ πρόοδος πρὸς ὑπερκράσιν τῶν δυσχερειῶν αὐτῶν. Ἡ παρούσα Γραμματεία τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων εἰς Βρυξέλλας λειτουργεῖ ὡς γραφεῖον πληροφοριῶν καὶ παροχῆς ὑπηρεσιῶν καὶ ὡς σημεῖον ἐπαφῆς διὰ τὰ συνδικαλιστικὰ στελέχη τῶν συμβουλευτικῶν ἐπιτροπῶν ἢ συμβουλίων. Ἀποτελεῖ λίαν μετριώφρονα πρωτοβουλία εἰς ἓνα χρόνο ὅπου ἀπαιτοῦνται ριζικαὶ ἀνανεώσεις. Αἱ ἐνώσεις ὀφείλουν νὰ παρακάνωσιν πλείστας ἰδεολογικὰς διαφορὰς καὶ διαρθρωτικὰ προβλήματα, ὥστε νὰ δυνηθοῦν νὰ δημιουργήσουν μαχητικὴν ἐκπροσώπησιν καὶ ὑπερθνικὰς δυνάμεις. Τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ εἰσέτι ἀντικείμενον σοβαρῶν συζητήσεων. Αἱ ὑφιστάμενα σήμερον σχέσεις πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα ἀποτελοῦν ἰσχυρὰν ἀπόδειξιν ὅτι αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις οὐτε ἔχουν ἐπιληφθῆ τῶν σημαντικῶν προβλημάτων τοῦ παρόντος οὐτε ἔχουν προετοιμασθῆ διὰ τὸ μέλλον.

ἡ ἐκπροσώπησις τῶν ἐργατῶν ἐπὶ ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου

α. *Κενὰ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἐνώσεων μετὰ τῶν εἰς τὸς ἐργασιακοὺς χώρους μελῶν των*

Τὰ σημαντικὰ αὐτὰ θέματα τῶν πρὸς λύσιν ὑποθέσεων εἰς τὸ διεθνὲς πεδῖον συμπληροῦνται ὑπὸ πλήθους ἄλλων προβλημάτων τῆς καθημερινῆς δράσεως τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Πιθανῶς, περισσότερον πιεστικόν, ἀπὸ πλευρᾶς ἀσκήσεως ἐξῶθεν κριτικῆς τοῦ ὑφισταμένου συστήματος τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων, εἶναι τὸ παρατηρούμενον εἰς πλείστας χώρας γάσμα εἰς τὰς σχέσεις ὀργανώσεων καὶ ἐπὶ μέρους μελῶν των ἀπασχολουμένων εἰς ἐργασιακὸν περιβάλλον. Ἡ σχέ-

σις εἶναι τόσον χαλαρά, ὥστε νὰ παραμύνη μόνον τὸ αἰσθημα τῆς ἐνότητος τῆς τάξεως ἢ ἄλλο τι εἰδικὸν ἐνδιαφέρον, ὅπως π.χ. ἡ ἀνεργία ἢ αἱ παροχαὶ κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἢ ἀνεπίσημοι πιέσεις αἱ ὁποῖαι ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν δεσμῶν.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ συστήματος τοῦ ἐργατικοῦ συνδικαλισμοῦ καὶ τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων κατὰ τὴν ἀρχικὴν περιόδον τὸν καταπιλάσσει, ὅτε ὑφίστατο ἀπλουστερά βιομηχανικὴ διάρθρωσις, ἔχει ρίψει μακρὰν σκιάν εἰς τὰς δραστηριότητας τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Τὰ αἰτήματα τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων τὰ ὁποῖα προεβλήθησαν εἰς περιόδους πλεονασμάτων ἐργασίας ἀπεσκόπουν καὶ εἰς τὴν ἐλαχιστοποίησιν τοῦ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν ἀνταγωνισμοῦ. Αὐτὰ κατέληγον εἰς τὴν διαπραγματεύσιν τῶν κατώτατων ὁρίων ἀμοιβῆς καὶ τῶν ὄρων ἀπασχολήσεως δι' ἑκάστην περιοχὴν ἢ κλάδον βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Οἱ ἐργατικοὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὰς ἱκανοποιητικῶς ὀργανωμέναις περιοχαῖς, ἐπεσκέπτοντο τὸν ἐργοδότην ἢ τοὺς ἐκπρόσωπούς τῆς ἐργοδοτικῆς ἐνώσεως πρὸς τὴν διευθέτησιν ἀνακυπτουσῶν διαφορῶν. Μὲ τὴν διόγκωσιν, ὅμως, τῶν μονάδων ἀπασχολήσεως, πλείστοι ἐπιχειρηματῖαι, διὰ νὰ διασφαλίσουν τὴν ἰσχύν των, ἠσχολήθησαν προοδευτικῶς οἱ ἴδιοι μὲ τὰ προβλήματα αὐτὰ. Αἱ ἰσχυραὶ εἰς ἐπίπεδον ἐπιχειρήσεως ὀργανώσεις καὶ ἡ προσεκτικὴ ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων ὀργάνωσις, στοιχεῖα τὰ ὁποῖα δὲν ὑφίσταντο πάντοτε, ἀπέβησαν ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν νέων αὐτῶν δυνάμεων.

Ὁρισμέναι συνδικαλιστικαὶ ὀργανώσεις καὶ συστήματα συλλογικῶν διαπραγματεύσεων ἀντεμετώπισαν τὸν προβληματισμὸν αὐτὸν. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, τὸ σύστημα τοῦ προσδιορισμοῦ διαπραγματευτικῶν μονάδων καὶ ἐπιλογῆς ἐκπροσώπων-διαπραγματευτῶν δι' αὐτὰς ἐδημιούργησεν αὐτόνομα διαπραγματευτικὰ συστήματα, τυπικῶς ἄσχετα πρὸς τὰς ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ βιομηχανικοῦ κλάδου ἐπιχειρήσεις ἢ πρὸς τὰς ομάδας τῆς αὐτῆς κοινότητος. Ἐπίσης, περιορισμένως ἀριθμὸς διαπραγματευτικῶν διαδικασιῶν ἐδημιουργήθη ἀπὸ κοινου ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Τὰ συστήματα συλλογικῶν διαπραγματεύσεων τὰ περιλαμβάνοντα γραπτὰς συμφωνίας προεκάλουν ἐσωτερικὰς δυσαρεσκείας καὶ διαπραγματευτικὰς διαδικασίας ἀποληγούσας εἰς προβλέψεις ἐθελοντικῆς διατιθεσῆς, ἡ ὁποία βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς ὅτι αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις εἶναι ὑπερασπισταὶ τῶν μισθῶν ἐπὶ θεμάτων καθορισθέντων διὰ τῶν γραπτῶν συμφωνιῶν.

Παρομοίαι ὑψηλὰ συστήματα, δημιουργοῦντα δεσμὸν μεταξὺ μισθῶν καὶ ἐνώσεων, ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν, τὰς σκανδιναβικὰς χώρας, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Οἱ ἐπικεφαλῆς ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων ἐνήργουν ὑπὲρ τῶν μισθῶν, ὡς ἐκπρόσωποι τῶν ἐνώσεων, κατὰ τὴν ἀσκησιν πιέσεως πρὸς σύναψιν συλλογικῆς συμβάσεως ἐργασίας. Εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν ἡ πλειθὺς τῶν ἐργατι-

κῶν ἐνώσεων ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων ὠδήγησε τοὺς ἐπικεφαλῆς αὐτῶν εἰς συνδυασμούς, οἱ ὅποιοι συχνὰ προητοίμασαν τὴν ὁδὸν δι' ἐν ἀνεξάρτητον σύστημα διαπραγματεύσεων, ἐργοστασιακοῦ ἐπιπέδου, τὸ ὁποῖον συμπληρώνει τὰς γενικωτέρας συμφωνίας δι' ὀλοκλήρους περιοχὰς ἢ βιομηχανικοὺς κλάδους, ἐνθ' αὐτοχρόνως καθιστᾷ περίπλοκον τὸ ὅλον σύστημα τῶν βιομηχανικῶν σχέσεων.

Εἰς ἄλλας ὁμοιὰς χώρας, αἱ ἐνώσεις δὲν ὑπῆρξαν τόσο ἀποτελεσματικαί. Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀσθενεῖς καὶ πολλαπλαῖ, ἀπέβλεψαν μετ' ἐμπιστοσύνης εἰς τὰς ἐκ τῆς νομοθεσίας προβλεπομένας διαδικασίας διὰ τὴν ἐκλογὴν εἰς τοὺς ἐργασιακοὺς χώρους ἐκπροσώπων μὴ ἔχόντων σχέσιν πρὸς τὰς ἐργατικὰς ἐνώσεις, εἰς τὴν πραγματικότητά ὅμως διότι αἱ ἐνώσεις δὲν ἴσαν ἰσχυρότερα εἰς ὀργάνωσιν ἀπὸ ὅ,τι αἱ ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων συνδικαλιστικὰς μονάδες. Ἰσχυραὶ καθ' ἑαυτὰς ἐργοστασιακαὶ ἐνώσεις ἀνέλαβον, δοθεῖσις εὐκαιρίας, τὴν πλήρη εὐθύνην εἰς ὀρισμένας ἐθνικοποιηθεῖσας ἐπιχειρήσεις. Εἰς τὴν Γερμανίαν, τὰ συμβούλια ἐργασίας ἐπιτελοῦν πλείστας λειτουργίας τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Οἱ μισθωτοὶ στρέφονται πρὸς τὰς ἐνώσεις ὅταν συσσωρεύονται ἀγωγαί εἰς τὰ ἐργατικὰ δικαστήρια. Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις δύνανται νὰ παράσχουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὰ συμβούλια ἐργασίας μόνον ὅταν τοῦτο ζητηθῇ ὑπὸ τὸν ἐπὶ τὸν τετάρτον τοῦλάχιστον τῶν μελῶν. Καίτοι τὸ πλείστον τῶν μελῶν τῶν συμβουλίων ἐργασίας εἶναι συνδικαλισταί, ὁ νομικὸς διαχωρισμὸς προεκάλεσε σημαντικὰς προστριβὰς μεταξὺ συμβουλίων καὶ ἐνώσεων. Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐνώσεως ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου εἰς τὴν καλύτεραν περίπτωσιν ἄσκούν κατ' ὄνομα τὸν ρόλον αὐτὸν. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὰ συμβούλια ἐργασίας ἐνεργοῦν ἐπίσης ὡς διαπραγματευταί εἰς περιπτώσεις δυσαρεσκείων. Αἱ ἐνώσεις διατηροῦν ὀλίγας σχέσεις μετὰ τὰ συμβούλια αὐτὰ, πλὴν τῆς περιπτώσεως τῆς βιομηχανίας μετάλλου. Ὀλίγαι ἔχουν ἀναπτύξει συστήματα ἐκπροσωπήσεως εἰς αὐτὰ τῶν ὀργανώσεων ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, αἱ «ἐσωτερικαὶ ἐπιτροπαί», καίτοι ἐδημιουργήθησαν εἰς τὰ πλαίσια τῶν συστημάτων συλλογικῶν διαπραγματεύσεων, εἶναι πράγματι ἀνεξάρτητοι τῶν ἐνώσεων καὶ ἐκλέγονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν μισθῶν. Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἐνανθῦθα ἐπιβαίνουν εἰς θέματα παραπῶν μόνον ὅταν αὐτὰ ἄγονται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, προσεπάθησαν ὅμως νὰ ἀποκτήσουν ἄμεσον ἔλεγχον μέσῳ τῶν ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου συλλογικῶν συμβάσεων. Εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἡ αὐτὴ νομικὴ διάσπασις ὑφίσταται μεταξὺ τῶν συμβουλίων ἐργασίας καὶ τῶν ἐνώσεων, δεδομένου ὅτι τὰ πρῶτα χειρίζονται τὰς διαφορὰς παραπῶν. Ἄλλ' οἱ ἰσχυροὶ μετὰ τῶν ἐνώσεων δεσμοὶ ἔχουν ἐλαχιστοποιήσει τὰς δυνατὰς προστριβὰς μεταξὺ τῶν δύο σχημάτων. Εἰς τὸ Βέλγιον, αἱ ἰσχυραὶ ἐργατικαὶ ἐνώσεις παρενεβλήθησαν συχνὰ καὶ ἐπεφύλαξαν διὰ τὸν ἑαυτῶν των τὴν ἀρμοδιότητα αὐτὴν.

β. Περιορισμοὶ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων

Εἰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς χώρας τὰ συστήματα τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων ὄχι μόνον ἐνεφάνισαν κενὰ εἰς τὰς διαδικασίας διὰ τὴν ἀνάδειξιν ἐκπροσώπων τῶν μισθωτῶν ἐπὶ ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου ἀλλὰ καὶ περιορισμοὺς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀντικείμενον διαπραγματεύσεων. Αἱ κατὰ περιοχὰς καὶ βιομηχανικοὺς κλάδους συλλογικαὶ συμβάσεις τείνουσι νὰ περιλαμβάνουσι ἕνα περιορισμένον ἀριθμὸν βασικῶν σημείων ἀφορῶντων εἰς τοὺς ὄρους ἀπασχολήσεως, ὡς αἱ ἀποδοχαί, αἱ ὥραι ἐργασίας, καὶ διακοπαὶ καὶ τὰ προσωπικὰ ἐπιδόματα. Τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων, συγκρινόμενον πρὸς τοὺς λεπτομερεῖς κανονισμοὺς οἱ ὁποῖοι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἀμερικανικὰς συλλογικὰς συμβάσεις καὶ τὰ παραρτήματά των, ἀποτελεῖ ἄπλοῦν σκελετὸν βιομηχανικοῦ κώδικος, παρέχοντος εἰς τὰς διοικήσεις τῶν ἐπιχειρήσεων εὐρείαν δικαιοδοσίαν κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ διευθυντικοῦ ἔργου τῶν ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων. Αἱ πιέσεις τῶν μισθωτῶν καὶ αἱ ἀνεπίσημοι διαπραγματεύσεις ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων ἀπέβησαν σημαντικοὶ παράγοντες εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ σχέσεων. Αἱ ἐνώσεις ὀφείλουσι νὰ ἀνεύρουν τὰς εἰδικὰς ἐκεῖνας διαδικασίας διὰ τῶν ὁποίων θὰ δυνηθοῦσι νὰ ἐπιληθοῦσι τῶν ποικίλων πρακτικῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀναφύονται εἰς τὸν ἐργασιακὸν χῶρον.

Τὰ συμβούλια ἐργασίας προσπαθοῦσι εἰς ὀρισμένας χώρας νὰ ἱκανοποιήσῃσι τὰς ἀνάγκας αὐτάς, χειριζόμενα πλείστα προβλήματα τὰ ὁποῖα εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ ἀντικειμένου τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων. Εἰς τὴν Αὐστρίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ὁλλανδίαν τὰ συμβούλια ἐργασίας ἔχουσι ἐξουσιοδοτηθῆ ὑπὸ τῶν ἐνώσεων νὰ διαπραγματεύωνται, ἀνεξαρτήτως, συμπληρωματικὰς συμβάσεις, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αὐτὰ δὲν ἀντιτίθενται εἰς τὰς βασικὰς τοιαύτας. Τὰ συμβούλια ὅμως αὐτὰ, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ἐξαρτῶνται ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητά των ἐκ τῆς ἰσχύος τῶν ἐνώσεων ἢ ἐκ τῆς συνοχῆς τῶν ἀπασχολουμένων, προσκόποντα ὅπου ἔλλείπουσι αἱ προϋποθέσεις αὐταί.

Αἱ περιορισμέναι δυνατότητες τοῦ ἰσχύοντος συστήματος συλλογικῶν διαπραγματεύσεων καταφέρνουν λίαν ἐντόνον ἐκ τῶν μεταποσειῶν τῶν ἡμερομίσθων αἱ ὁποῖαι παρατηρήθησαν εἰς πλείστας χώρας, ὅπου ἡμερομίσθια καὶ ἐπιδόματα καθορίζονται διὰ διαπραγματεύσεων. Αὐταί εἰναι συνήθως ἀποτελέσματα πρωτοβουλιᾶς τῶν ἐργοδοτῶν ἢ πιέσεως τῶν μισθωτῶν περιοχῆς τινοῦς ἢ τῶν ἐργοστασιακῶν συμβουλίων ἐργασίας. Αἱ ἐργατικὰ ἐνώσεις εἶχον μικρὰν σχέσιν μὲ τὴν ἐμφάνισιν ἢ τὸ μέγεθος τῶν μεταποσειῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι συχνὰ ἦσαν τοιαύτης ἐκτάσεως ὅστε νὰ καθίστανται ἰσοδύναμοι πρὸς γενικὰς ἐκ διαπραγματεύσεων αὐξήσεις. Εἰς Σουηδίαν ἐγένε-

το ἐκ τῶν ὑστέρων μελέτῃ τῶν ἐξελίξεων αὐτῶν κατὰ τὴν διαπραγματεύσειν νέων συλλογικῶν συμβάσεων.¹

γ. Ἐξασθένεισι προσπαθείαι λόγῳ παραλλήλων συστημάτων ἐκπροσωπήσεως

Τὸ σύστημα τῆς παραλλήλου ἐκπροσωπήσεως, διὰ τῶν ἐνώσεων καὶ τῶν συμβουλίων ἐργασίας, δὲν ὀδηγεῖ μόνον εἰς ἀνταγωνισμὸν καὶ προστριβὰς ἀλλὰ δημιουργεῖ ἐπίσης ὄξυν διαχωρισμὸν μεταξὺ τῆς ἀποκτωμένης εἰς ἐπίπεδον ἐπιχειρήσεως ἐμπειρίας καὶ τοῦ συστήματος τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖται εἰς ἐπίπεδον βιομηχανικοῦ κλάδου ὁλοκληροῦ χώρας ἢ περιφερείας. Δὲν ὀφίσταται εὐχερῆς μέθοδος διὰ τὴν διοχέτευσιν ἐμπειρίας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τομέως εἰς τὸν ἕτερον. Αἱ συζητήσεις ἐπὶ θεμάτων μὴ καλυπτομένων ὑπὸ συλλογικῶν συμβάσεων δὲν φθάνουσι συνήθως εἰς τὴν τράπεζαν τῶν διαπραγματεύσεων, ἢ δὲ πίσεις διὰ τὸν τύπον τῶν ἀναλυτικῶν συλλογικῶν συμβάσεων αἱ ὁποῖαι καθιερώθησαν εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας εἶναι ἐλαχίστη. Ἐπὶ πλέον, ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας, αἱ ἀδυναμίαι τῶν ἐνώσεων εἰς θέματα ὀργανώσεως καὶ ἐκπροσωπήσεως, αἱ ὁποῖαι τείνουσι νὰ καταστοῦν ἐνδημικαί, οὕτε ἀποκαλύπτονται εὐκόλως οὕτε ὑφίστανται κίνητρον τι ἢ μέθοδος πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλλείψεων. Εἰς τὴν πραγματικότητα, ἢ προσοχῇ ἢ ὁποῖα ἀπεδόθη ὑπὸ τῶν ἐνώσεων εἰς τὰ θέματα ἐκλογῶν τῶν συμβουλίων ἐργασίας τὸν ἐργοστασίῳ συνίστατο εἰς τὴν ἀπορρόφησιν σημαντικοῦ μέρους τῶν πόρων των, ἔναντι ὀλίγων ἀμέσων ἀντιπαροχῶν ἢ πλεονεκτιμάτων.

Ἐπὶ πλέον, οἱ ἐργοδοταὶ ἔχουσι τὴν τάσιν νὰ ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων ἢ τῶν ἐπαφῶν μεταξὺ ἐνώσεων καὶ μισθωτῶν. Οὗτοι, αἱ μεταβολαὶ εἰς τὴν νομοθεσίαν, πρὸς διεύρυσιν τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν συμβουλίων ἐργασίας, ἐπέρχονται βραδέως.

Ἡ Σουηδία εἶναι μία ἐκ τῶν ὀλίγων χωρῶν ἡ ὁποῖα, ἐν τῷ πλαίσιῳ σοβαρῶν μακροπροθέσμων δεσμεύσεων, ἀναζητεῖ τὴν διαμόρφωσιν ὀρθῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ ἐπικεφαλῆς τοῦ συλλόγου τοῦ ἐργοστασίου καὶ τῶν συμβουλίων ἐργασίας, διὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς τὴν διοίκησιν εὐρέων περιθωρίων διακριτικῆς ἐξουσίας. Οἱ διοικοῦντες τὰς ἐπιχειρήσεις συμ-

1. Εἰς τὴν Αὐστρίαν τὰ συμβούλια ἐργασίας διαπραγματεύονται μετὰ τῆς διοικητικῆς ἰδιαιτέρα μισθολογικὰ συστήματα, κανόνας ἐργασίας καὶ ἀπασχολήσεως, μεταβιβάσεις περιλαμβανούσας μείωσιν τῶν μισθῶν, καταλόγους διακοπῶν καὶ πειθαρχικὰ μέτρα. Εἰς τὸ Βέλγιον ἔχουσι ἐξουσιοδοτηθῆ νὰ καθορίζουσι κριτήρια δι' ἀπολύσεις, πλεονάσματα ἐργασίας, κανόνας ἐργασίας, ἀλλαγὰς εἰς τὰς ὥρας ἐργασίας καὶ πίνακας ἐτησίῳν ἀδειῶν. Εἰς τὴν Γερμανίαν συζητοῦν θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν πρόσληψιν, τὰς μετακινήσεις, τὰς ἀτομικὰς καὶ ὁμαδικὰς ἀπολύσεις, τὸ πρόγραμμα ἐργασίας καὶ ἀδειῶν, θέματα πειθαρχίας, ρυθμοὺς ἀποδόσεως καὶ μισθολογικὰ κίνητρα. Ἐπίσης, θέματα επαγγελματικῆς ἐκπαίδευσσεως καὶ μεταβολῶν αἱ ὁποῖαι συνεπάγονται σημαντικὰς ἀλλαγὰς διὰ τοὺς μισθωτοὺς. Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν τὰ συμβούλια ἐργασίας ἐρωτῶνται ἐπὶ τῶν κανονισμῶν ἐργασίας, τῶν ἐτησίῳν ἀδειῶν καὶ ἀργιῶν καὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐναλλασσομένων ὁμάδων ἐργασίας.

βουλεύονται ὁλοῦν περισσότερο τὸν ἐπικεφαλῆς τῶν μισθωτῶν εἰς πλείστα ἐπιχειρησιακά θέματα, τὰ ὁποῖα ἐπιηρεάζουν τὴν θέσιν τῶν μισθωτῶν πρὸ τῆς ἀνακοινώσεώς των. Τὰ συμβούλια ἐργασίας τὰ ὁποῖα ἐξελέγησαν ὑπὸ τῶν μισθωτῶν τῶν κατὰ τόπους ἐργοστασίων ἔχουν ἐπισήμως τὸ δικαίωμα νὰ ἐρωτῶνται ἐπὶ καθωρισμένῳ ἀριθμῷ θεμάτων προσωπικοῦ.

Μεγαλύτεραι προσπάθειαι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον καταβληθῆ διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ βαθμοῦ διεισδύσεως τῶν ἐνώσεων ἐντὸς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων πρὶν ἢ μεγαλύτεροι μεταβολαὶ πραγματοποιηθοῦν πρὸς τὴν ὁλοκληρώσιν τῶν λειτουργιῶν ἐκπροσωπήσεως. Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις εἰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς χώρας δὲν ἔδωσαν εἰς τὸ πρόβλημα αὐτὸ τὴν προτεραιότητα τὴν ὁποίαν πράγματι ἀξίζει.

ἐκπροσώπησις τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων ἐπὶ ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου

α. Αἱ ἀπόψεις τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων

Ἐνθ' οἱ ἀμερικανοὶ ἐρευνῆται εἶναι ἄρκετὰ εὐαίσθητοι ἐναντι τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται ἐκ τῶν κενῶν εἰς τὴν ὀργανώσιν καὶ τὴν ἐπαφὴν τῶν ἐνώσεων μὲ τὰ μέλη των (ἀποδείξεις τὰ ἀνακύψαντα προβλήματα κατὰ τὴν κατάρτισιν συλλογικῶν συμβάσεων μετὰ πολλαπλῶν ὀργανώσεων εἰς τὰς βιομηχανίας αὐτοκινήτων, χάλυβος καὶ ἄλλους βιομηχανικοὺς κλάδους), οὗτοι ἐμφανίζουν τάσιν νὰ κατανοοῦν ὀλιγώτερον τὰς βλέψεις τῶν μισθωτῶν πρὸς ἐκπροσώπησιν των εἰς τοὺς κύκλους λήψεως καὶ ἐκτελέσεως ἀποφάσεων ἐπιχειρησιακοῦ ἐπιπέδου. Σκέψεις ἐπὶ τοιοῦτον δυνατότητων διευπλώθησαν ὑπὸ τῶν ἐνώσεων ἐπ' εὐκαιρίᾳ μόνον καὶ κατὰ περιόδους ὀπισθοδρομήσεως τῶν ἐργασιῶν, παύσεως λειτουργίας ἐργοστασίων, τεχνολογικῶν μεταβολῶν καὶ ἀντιδράσεως ἐργοδοτῶν εἰς παραχωρήσεις δοθείσας γενικῶς διὰ συλλογικῶν συμβάσεων ἐπιπέδου ἀνωτέρου τοῦ ἐπιχειρησιακοῦ. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς αἱ ἐνώσεις προέτειναν ἐθνικοποίησιν τῶν ἐπιχειρήσεων ἢ παρέμβασιν των εἰς τὴν διοικητικὴν διαδικασίαν πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς ἀνορθωτικῆς προσπάθειας ἢ κυβερνητικὰς δεσμεύσεις ὡς πρὸς ὀρισμένας ἐνεργείας τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ἀκόμη τὴν κυβερνητικὴν ἐνθάρρυνσιν δι' ἐρευνας καὶ ἀνακινήσεις εἰς τὰς περιπτώσεις ἀποτυχιῶν τῶν διοικήσεων. Ἄλλ' αἱ προτάσεις αὐταὶ μικρὰν μόνον ἐπίδρασιν ἔχουν ἐπὶ τῶν ἀντιλήψεων αἱ ὁποῖαι σήμερον ἐπικρατοῦν εἰς τὸ ἀμερικανικὸν ἐργατικὸν κίνημα.

Εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐξ ἄλλου, αἱ ἐνώσεις ἀναζητοῦν δραστηριὰ μέσα διὰ τὸν ὅποιον θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιηρεάσουν τὰς ἀποφάσεις τῶν διοικήσεων ἐπὶ οικονομικῶν προβλημάτων ἢ προβλημάτων προσωπικοῦ. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἐκπηθᾷ τόσον ἐκ τῆς περιορισμένης ἐκτάσεως τοῦ πεδίου τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων, ὅσον καὶ ἐκ τῆς γενικῆς πίσεως ὡς προ-

ωθηθῆ τὸ πνεῦμα τῆς «βιομηχανικῆς δημοκρατίας». Τὰ διὰ τοῦ συνθήματος αὐτοῦ ἐννοούμενα εἶναι ποικίλα. Μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνεται ἡ ἄποψις ὅτι οἱ μισθωτοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ συμμετέχουν εἰς ὅλας τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐπιχειρήσεως, δεδομένου ὅτι αὐταὶ ἐπιηρεάζουν τὴν ἀπασχόλησίν των καὶ τὰς δυνατότητας συμμετοχῆς των εἰς ὄφελήν καὶ ἀσκόουν, ἴσως, ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐργασίας των. Αἱ διοικήσεις ἔχουν συχνὰ ἀνατρέψει ἐπιχειρήσεις εἴτε ἐκ λόγων προσωπικῶν εἴτε λόγῳ ἀκολουθουμένης πολιτικῆς. Ἡ δραστηριότης τῶν διοικούντων τὰς ἐπιχειρήσεις θὰ ἔπρεπε νὰ ἐλέγχεται σταθερῶς δι' ἀσκήσεως ἀνεξαρτήτου ἐθνικῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς κριτικῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ χρησιμοποιοῦνται κριτήρια εὐρύτερα τῶν περὶ ἀποδόσεως τῶν ἐπενδύσεων. Ὡς ἐκ τούτου, καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ διοίκησις, ἡ ὁποία ἔχει σφετερισθῆ τὴν δύναμιν τῶν ἐταιριῶν ἐν ὀνόματι τῆς διοικητικῆς τὴν ὁποίαν δὲν κατέχει, θὰ ἔπρεπε νὰ συμπληρωθῆ διὰ τῆς ἐκπροσωπήσεως ἐν αὐτῇ καὶ ἐτέρων συμφερόντων.

β. Αἱ ἀπόψεις τῶν διοικούντων τὰς ἐπιχειρήσεις

Οἰαδιῆποτε δυνάμεις καὶ ἂν παρωθοῦν τοὺς μισθωτοὺς καὶ τὰς ἐνώσεις των εἰς τὴν ἀναζητήσιν νέων μορῶν σχέσεων ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων, παραλλήλως καὶ οἱ διοικούντες τὰ ἐργοστάσια καὶ ἡ κοινωνία ἀξιολογοῦν ἐκ νέου τὸ παρὸν σύστημα ὀργανώσεως καὶ διακυβερνήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Οἱ ἐργοδοταὶ ἀναγνωρίζουν ὅτι αἱ παλαιαὶ μορφαὶ διοικήσεως τῶν μισθωτῶν ἴσως νὰ εἶναι ἀντιπαραγωγικαί. Εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν ἡ συνεργασία τῶν μισθωτῶν μετὰ τῆς διοικήσεως ἢ ἡ συναίνεσις των καθίστανται βασικοὶ παράγοντες διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ ἔννοια τοῦ ὄρου «ἀνθρώπινα σχέσεις» εἰς τὰς σχέσεις τῶν μισθωτῶν δὴρξε δημοφιλῆς ἐπὶ τι διάστημα μετὰ τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἀπεδείχθη μὴ ἐπαρκῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνδικαλιστικῆς ἀνεξαρτησίας. Οὐδεμία φιλοσοφικὴ θέσις ὑποκατέστησε ταύτην, καίτοι προετάθησαν διάφοροι τύποι διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Πιθανῶς, ἢ πλέον σημαντικὴ νέα ἰδέα νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ βρετανικοῦ ὁμίλου Tavistock, δηλαδή ἐκ τῆς προτάσεως περὶ αὐτοδιοικήσεως τεχνικῶς αὐτονόμων ὁμάδων ἐργασίας ἐργατῶν παραγωγῆς. Αἱ διοικήσεις ἀναζητοῦν νέας λύσεις μὴ ἐπιφερούσας ριζικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἰς τὴν Εὐρώπην, συγκεντρῶνουν τὰς προσπάθειάς των εἰς τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλοτέρας παραγωγικότητος, εἰσάγουσιν αἱ νέα συστήματα κινήτρων ἀμοιβῆς ἐργασίας ἀντὶ ἐκεῖνων τὰ ὁποῖα παρεκάλουν τὸν σκοπὸν αὐτὸν.

Οἱ ἐργοδοταὶ ἀπεδέχθησαν προτάσεις πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐπικοινωνίας. Ἄλλὰ συντόμως διεπίστωσαν ὅτι τοῦτο ἐσήμαινεν ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀμφοτέρας τὰς κατευθύνσεις, ἀπαιτοῦσαν δραστηριὰν καὶ ἀνεξάρτητον ἐργατικὴν ὀργάνωσιν ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ ὁποία νὰ ἔχη ἐμπιστοσύνην καὶ αὐτοσεβασμὸν. Αἱ διοικήσεις προετίμων πολὺ περισσότε-

ρον συστήματα συνεργασίας βασιζόμενα εἰς τὴν παροχὴν ὑποδείξεων ἐπὶ θεμάτων ἐχόντων ἄμεσον σχέσιν μὲ τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα τῶν μισθωτῶν.

Ὁρισμένοι ἐκ τῶν ἀσκούτων διοικήσιν ἀπεδέχθησαν προτάσεις συμβουλευτικῆς συνεργασίας. Εἶδον ὅμως ὅτι αὕτη τείνει νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν «φυσικὴν» σχεδὸν πορείαν ἐπεκτάσεως. Ἐκκινούσα, μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος, ἐξ ἐνὸς σταδίου χορηγήσεως πληροφωρίων, ὠδηγεῖτο πρὸς τὰ ὅπισω εἰς συζητήσεις ἐπὶ τῶν πρὸς ἐφαρμογὴν σχεδίων, κατόπιν περαιτέρω πρὸς τὰ ὅπισω εἰς συζητήσεις δι' ἀναθεώρησιν συγκεκριμένων ἀποφάσεων καὶ ἐπιπεραιτέρω εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν βασικῶν ἀντιλήψεων διὰ τὴν καθιέρωσιν καινοτομιῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ πρὸδος εἰς τὸ ὅλον θέμα τῆς συμβουλευτικῆς συνεργασίας ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μεταβάσεως ἐκ τῶν τρεχόντων εἰδικῶν καὶ ἐπὶ μέρους προβλημάτων πρὸς τὰ γενικὰ προβλήματα διοικήσεως ἐπιχειρήσεως καὶ μακροπροθέσμου προγραμματισμοῦ. Βεβαίως, ἐλάχιστα συστήματα συμβουλευτικῆς συνεργασίας ἔχουν καλύψει ὁλόκληρον τὸν ἔχρον αὐτὸν, ἀλλ' ἡ ἀσκουμένη πίεσις τείνει πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν.

γ. Αἱ ἀπόψεις τοῦ κοινοῦ

Τὸ κοινὸν καὶ τὸ κράτος ἔχουν, βεβαίως, τοὺς ἰδικούς των ἀνεξαρτήτους λόγους, ἡ ἀνδιεφερόνται διὰ τὸ θέμα τῆς ἀνδιεφερόσεως τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἔχει καταστῆ γνωστὸν ὅτι τὰ μικτὰ συμβουλευτικὰ σώματα ἡ τοιαῦτα παραγωγικότητος λειτουργοῦν ἀποτελεσματικῶς, συμβάλλοντα εἰς τὴν προώθησιν τῶν συμφερόντων τόσοσιν τῆς ἐπιχειρήσεως ὅσον καὶ τῆς οἰκονομίας. Αἱ διοικήσεις καὶ οἱ μισθωτοὶ θὰ ἴητο δυνατόν νὰ συνεργάζονται ἐπὶ πλείστον κοινῶν θεμάτων κειμένων πολὺ πέραν τοῦ χώρου ὃ ὁποῖος καλύπτεται συνήθως ὑπὸ τῆς διαδικασίας τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων.

Ἐπὶ πλέον, οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ἀντιμετωπίζουν ὁλοῦν περισσότερο τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν ὄχι ὡς ἀπλῆν μονάδα, ἀλλ' ὡς προσδιοριστικὴν καὶ σημαντικὴν οἰκονομικὴν δύναμιν, ὡς ἄξονα ἐπὶ τοῦ ὁποῖου στηρίζεται ἡ πραγματοποίησης τῶν ἐθνικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν. Ἡ ἐπιχειρηματικὴ δραστηριότης πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν ἐθνικὴν πολιτικήν. Καθὼς δὲ ὃ ἐθνικὸ ἐπιπέδου οἰκονομικῶς προγραμματισμὸς ἀποτελεῖ κεντρικὴν μέριμναν τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, καθίσταται ἐπιτακτικὸν ὅπως οἱ σκοποὶ τοῦ προγράμματος ἀντικαταπρίξωνται εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων λαμβανόμενὰς ἀποφάσεις.

Ἡ κρατικὴ ἐκπροσώπησις εἰς τὰ διοικητικὰ συμβούλια, ἢ αἱ κυβερνητικὰ ἐπενδύσεις εἰς ἐπιχειρήσεις, ἢ ἄλλα λύσεις, ἔχουν θεωρηθῆ ὡς μέσα δυνάμει νὰ προωθήσονται αὐτὴν τὴν προσέγγισιν. Βεβαίως, ἀποτελεῖ σημαντικὴν συμβολὴν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἡ συμμόρφωσις πρὸς κώδικας συνταχθέντας οἰκιοθελῶς ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὑπηρετούντας τοὺς ἀντικειμενικοὺς αὐτοὺς σκοποὺς. Πάν-

τως, ἡ μεθόδευσις αὕτη θεωρεῖται ὡς μεταβατικὸν στάδιον ἐν τῇ ἐξελίξει πρὸς μίαν περισσότερο ἐπαρκῆ λύσιν. Εἶναι ὡς ἐκ τοῦτου λίαν συμπαθῆς ἢ προσπάθεια πρὸς ἀνασύνθεσιν τοιοῦτων συμβουλίων, κατὰ τρόπον ὥστε νὰ περιλαμβάνουν ἐκπροσώπους τῶν μισθωτῶν, τῶν καταναλωτῶν καὶ τοῦ δημοσίου.

δ. Συμβούλια ἐργασίας, ἐκπροσώπησις ἐργατῶν καὶ πολιτικὴ τῶν ἐπιχειρήσεων

Αἱ ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσαι δυνάμεις ὠδήγησαν εἰς τὴν προώθησιν εἴτε τῶν διὰ τῆς νομοθεσίας ὀριζόμενων περὶ μικτῶν συμβουλευτικῶν ἐπιτροπῶν εἴτε τῶν συμβουλίων ἐργασίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δύο πολέμων μικτὰ ἐπιτροπὰ καὶ συμβούλια ἐργασίας ἐνεφανίσθησαν εἰς πλείστας χώρας. Βραδύτερον ὁμοῦ ἐμειώθη ἡ σημασία των εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον καὶ τὸν Καναδῶν. Εἰς τὴν Σκανδιναβίαν τὰ συμβαλλόμενα μέρη συνεφανίσθησαν ὅπως διατηρήσονται ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν συλλογικῶν συμβάσεων τὰ συμβούλια ἐργασίας. Ταῦτα προσέφερον ὑπηρεσίας ὡς χρήσιμα, καίτοι οὐχὶ κρίσιμα, μέσα δι' ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων, προώθησιν τῶν κοινῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν καὶ διευρύνσιν τῶν ἐπαφῶν μεταξὺ συνδικαλιστῶν καὶ διοικήσεως. Οἱ μισθωτοὶ ἀπέκτησαν διὰ τῶν μέσων αὐτῶν πληροφωρίαν περὶ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν καὶ ἐξελίξεων ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, προσανατολιζόμενοι οὕτω καλύτερον εἰς τὰς ἰδικὰς των ἐνδοεπιχειρησιακὰς οἰκονομικὰς δραστηριότητας. Εἰς ἄλλας χώρας ὕψιστοναι νομοθετικὰ προβλέψεις διὰ τῶν ὁποίων παρὰχωρεῖται εἰς τὰ συμβούλια ἐργασίας τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνουν πληροφωρίαν ἐπὶ τῶν δραστηριοτήτων τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ἐκθέσεων, καθὼς καὶ τὸ προνόμιον τῆς παροχῆς συμβουλῶν πρὸς τὴν διοίκησιν. Ἀπρόθυμοι αἱ διοικήσεις διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοιοῦτων διατάξεων δυσχερῶς ἐπέτρεπον τὴν προώθησιν τῆς συμμετοχῆς τῶν μισθωτῶν μέχρι τοῦ ἐπιπέδου λήψεως ἀποφάσεων. Ἐξ ἄλλου, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας αἱ ἐργατικά ἐνώσεις ἐλάμβανον εὐκόλως πληροφωρίαν παρεχομένης ὑπὸ τῶν ἐταιρικῶν πρὸς εἰδικούς ὀργανισμοὺς, χρηματιστηριακὰ καὶ πιστωτικὰ γραφεῖα. Αἱ εὐρωπαϊκὰ κυβερνήσεις καὶ τὰ χρηματιστήρια ζητοῦν, ἐπίσης, σήμερον περισσότερο πληροφωρίαν. Αἱ ἐργατικά ἐνώσεις θὰ ἔχουν συντόμως εἰς τὴν διάθεσιν των πλείστας οἰκονομικὰς πληροφωρίας ἄνευ τῆς ἀνάγκης νὰ δώσουν μάχην διὰ τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐπιχειρήσεως πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν.

Σημαντικῶς πρωτοποριακαὶ θέσεις ἐπετεύχθησαν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Τὰ συμβούλια ἐργασίας δύνανται νὰ εἰσάγουν διαμαρτυρίας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἀποφάσεις καὶ δραστηριότητες τῆς ἐπιχειρήσεως ἀντίκεινται πρὸς τὸ δὲν ὁμοῖον συμφέρον. Ἐν τούτοις, τὸ προνόμιον αὐτὸ δὲν ἐχρησιμοποιήθη εἰσέτι. Εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Γερμανίαν τὰ συμβούλια ἐργασίας ἐκλέγουν μέ-

λη διὰ τὰ ἐποπτευόμενα τὰς ἐπιχειρήσεις σώματα, εἰς μὲν τὴν Αὐστρίαν δύο μέλη, εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν τὸ ἕν τρίτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν. Εἰς τὰς βιομηχανίας σιδήρου καὶ χάλυβος τῆς Γερμανίας αἱ ἐργατικά ἐνώσεις καὶ τὰ συμβούλια ἐργασίας συμμετέχουν εἰς τὴν ὑπόδειξιν τοῦ ἡμίσεος ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν διοικητικῶν συμβουλίων τῶν σωμάτων τὰ ὁποῖα ἄσκειον διοπτεῖαν καὶ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν τριῶν διευθυντῶν αὐτῶν. Καίτοι αἱ νέαι αὐταὶ ἐξελιξείσιν προήγαγον τὴν περισσότερον προσεκτικὴν ἐξέτασιν τῶν ἀπόψεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν μισθωτῶν ὡς καὶ τῶν προβλημάτων ἀνθρωπίνων σχέσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν, δὲν ἀπέβησαν σημαντικά μέσα πρὸς ἐνίσχυσιν νέων προσεγγίσεων πρὸς αὐτὰ ταῦτα τὰ οικονομικά προβλήματα τῆς ἐπιχειρήσεως. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρούσης κρίσεως εἰς τὴν γερμανικὴν βιομηχανίαν αἱ ἐπιχειρήσεις, ἡ ἴδια ἡ κυβερνησις διεμεσολάβησε, προτείνασα τὴν ὑπὸ διαφόρων μονάδων σύμπηξιν ἐταιριῶν, ὑποβοηθοῦσα οὕτω τὴν συνένωσιν τῶν οικονομικῶν ὄγκων μερῶν καὶ στρέφουσα τὰς ἐναπομένουσας δυνάμεις πρὸς νέας τοπικὰς εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως.

Οἱ γάλλοι συνδεδεικταισὶ πράγματι ἐποποθετήθησαν εἰς τὰ διοικητικά συμβούλια ἐθνικοποιηθεισῶν βιομηχανιῶν. Αἱ διοικήσεις, ἐν τούτοις, ἀνεξήτησαν τρόπον ἀπομονώσεως αὐτῶν καὶ ἐλαχιστοποιήσεως τῆς ἐπιρροῆς των. Εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν ἡ τοποθέτησις των εἰς τὰ διοικητικά συμβούλια τοιούτων βιομηχανιῶν συνεπέφεν εἰς τὴν καλύτεραν κατανόησιν τῶν προβλημάτων τῶν βιομηχανικῶν σχέσεων. Τὸ δὲ παρὸν πείραμα εἰς τὴν Βρετανικὴν Ἐταιρίαν Χάλυβος (τοποθέτησις εἰς τὰς διοικήσεις τῶν κλάδων τῆς ἐταιρίας ἀτόμων προερχομένων ἐκ τοῦ ἐργασιακοῦ χώρου, διαφόρων ἐκείνων τὰ ὁποῖα θὰ ἐπεθύμουν αἱ διοικήσεις) ἀναμφιβόλως θὰ διευρύνῃ τὴν τάσιν αὐτῆν.

Δὲν ἔχει εἰσέτι διαμορφωθῆ καταλλήλων σχῆμα ἀποτελεσματικῆς συμμετοχῆς τῶν μισθωτῶν εἰς τὴν διαδικασίαν λήψεως ἀποφάσεων. Ἡ ἐπιφυλακτικὴ στάσις τοῦ σοσιδηκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὁμιλεῖ ἐγγύωττος περὶ τῆς ἀνάγκης μεγαλυτέρας ἀκριβείας κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν. Ἡ προσπάθεια τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων πρὸς δημιουργίαν κλίματος οἰκειότητος καὶ ἐξατομικεύσεως ἐκάστου μισθωτοῦ ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς οικονομίας εἶναι συνεχῆς. Παράδειγμα, αἱ προτάσεις τῶν ἐνώσεων εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ὀλλανδίαν διὰ τὴν ἐπιτελεῖν συμφωνημένων ἀποταμειωτικῶν σχημάτων τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως νὰ παράσχουν τὴν δυνατότητα τοῦ συλλογικοῦ ἐλέγχου τῶν ἐπενδύσεων ὑπὸ τῶν ἐργατῶν.

Αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ δημοσίου μᾶλλον παρὰ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων—λόγῳ τοῦ ὅτι αὐταὶ ἔχουν ἀποκλίνονα συμφέροντα, προβαλλόμεναι εἰς τὰ σώματα τῶν ἐπιχειρήσεων τὰ ἐπιφορτισμένα μετὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων—τείνουσι νὰ προσδιορίζουν

τὰς μελλοντικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὸν θεσμὸν τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ τοὺς ἰδίους τοὺς μισθωτοὺς, τὰ συμφέροντά των ἐνδεχομένως θὰ ἐξυτηρηθῶν διὰ συμβολικῆς ἐκπροσωπήσεως ἐντὸς τῶν ἀντιπροσωπιῶν τοῦ δημοσίου. Ἡ ἀντιμετώπισις αὐτῆς δυνατόν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὰς ἐνώσεις νὰ ἐπηρεάσουν τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ νὰ καθορίσουν βασικὰς γραμμὰς ἐπιθυμητοῦ τρόπου διοικήσεως αὐτῶν ἄνευ ἐπιβαρύνσεως των δι' εὐθύνων αἱ ὁποῖαι εἶναι ξένα πρὸς τὰ βασικά των καθήκοντα.

ἐκπροσώπησις ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου ἢ κλάδου βιομηχανίας

Αἱ ἐργατικά ἐνώσεις ἐπραγματοποίησαν, πιθανῶς, μεγαλυτέρας προόδους πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀσκήσεως ἐπιρροῆς ἐπὶ τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνήσεων μᾶλλον ἢ τῶν ἐπιχειρήσεων. Αὐταὶ τώρα παρέχουν ὕπηρεσιὰς ὡς ομάδες συμφερόντων, ὡς σύμβουλοι καὶ ὡς διαπραγματευταί. Ἀκόμη καὶ ἐνώσεις ἔχουσι κομμουνιστικὸν προσανατολισμὸν ἢ κατέχουσιν ἡγετικὴν θέσιν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἔχουν ἀποδεχθῆ τὸν εἰδικὸν αὐτῶν ρόλον.

Αἱ ἐργατικά ἐνώσεις ἀναζητοῦν σήμερον νέαν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν ὑποχρεώσεων των πρὸς διατήρησιν ἐπαφῶν μετὰ τῆς κυβερνήσεως, συμφωνοῦσαι πρὸς ὠρισμένας ἀποφάσεις, καὶ πρὸς συνεχῆ πρόωθησιν τῶν ἰδικῶν των ἀπόψεων. Οἰασθῆποτε τοποθετήσεις καὶ ἂν ἔχουν ἐπιτύχει οἱ ἡγήται τῶν ἐνώσεων δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους προσωπικῶς, οὗτοι ἔχουν ἐπίσης τὴν μεγαλυτέραν εὐθύνην διὰ τὴν δημιουργίαν συνδέσμου μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ὁπαδῶν των, συνδέσμου ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιτρέψῃ ὥστε αἱ ἐνέργειαι των καὶ εὐλογίαι νὰ θεωροῦνται ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν ἐνώσεων καὶ συνεπεῖς πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις. Οὗτοι δὲν δύναται νὰ ἀποφύγουν τὰς ἐκ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὴν διοίκησιν εὐθύνας, ἀλλὰ δὲν δύναται ἐπίσης νὰ ἀποφύγουν νὰ λογοδοτήσουν διὰ τὰς ἐνεργείας των ὥστε νὰ διατηρήσουν τὴν ὑποστήριξιν τῶν μελῶν των.

Τὰ διατιθέμενα σήμερον μέσα πρὸς ἐπιρρασμὸν τῶν κυβερνητικῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς βιομηχανίας ἔχουν αὐξηθῆ. Ἡ ἀνακίνησις τῶν θεμάτων καὶ ἡ προαγωγή αὐτῶν, εἴτε θεωρητικῶς εἴτε ἐν τῇ πράξει, ὡς καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν προθαλάμων καὶ τῆς τακτικῆς πίεσεως καὶ συμμαχιῶν ἐνισχύονται σήμερον ὑπὸ πλήθους εὐκαιριῶν παροχῆς ἐπιπεριστωμένης συμβουλευτικῆς βοήθειας πρὸς τὰς κυβερνήσεις, τοὺς δημοσίους λειτουργούς, τοὺς ὀργανισμοὺς καὶ τὰ μέλη νομοθετικῶν σωμάτων καὶ διοικήσεων. Ἡ σύγχρονος κυβερνήσις δὲν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἀποτελεσματικῶς τὰ καθήκοντά τῆς ἄνευ τοιαύτης βοήθειας. Ἐχει τὴν ἀνάγκην τοῦ προσεταιρισμοῦ τῶν κυβερνωμένων διὰ τὸ πλεῖστον τῶν νομοθε-

τικῶν καὶ διοικητικῶν ἐνεργειῶν τῆς, ἐπιτυγχάνουσα οὕτω τὴν ἐνίσχυσιν καὶ συμπαραστάσιν των πρὸς αὐτήν. Αἱ ἐργατικά ἐνώσεις ἀποτελοῦν διόδους διὰ τῶν ὁποίων ἡ σύγχρονος κυβέρνησις δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Πέραν τῆς ἐπὶ συγκεκριμένων θεμάτων ἐκπροσωπήσεως, ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων τοποθετοῦνται εὐρέως εἰς συμβουλευτικά σώματα. Ὡς ἄτομα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκπρόσωποι, τοποθετοῦνται εἰς τὰ διοικητικά σώματα ἢ τὰ σώματα χαράξεως πολιτικῆς· τέλος, πρόσωπα προερχόμενα ἐκ τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος ἐγένοντο μέλη τῆς διοικήσεως καὶ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἢ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν χάραξιν πολιτικῆς.

Τὸ πρόβλημα τὸ τίθμενον εἰς τὰς ἐργατικάς ἐνώσεις εἶναι νὰ καταστήσουν τὰς δυνατότητας αὐτὰς ἐκπροσωπήσεως ἀποτελεσματικά. Ὁρισμένα ἐργατικά ἐνώσεις ἐθνικοῦ ἐπιπέδου ἀναζητοῦν δραστηρίους μεθόδους πρὸς ἐπιτεύξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Καὶ ἐνθὺ δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ἐπιλογὴ μαχητικῶν στελεχῶν καὶ ἡ ὑποβήθησις αὐτῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ρόλου των, ἐν τούτοις, ἐλάχισται ἐνώσεις πράττουν ἔστω καὶ αὐτὸ εἰς ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν. Ἡ ἐπιτυχία εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἀπαιτεῖ τὴν χάραξιν καταλλήλου πολιτικῆς καὶ τὴν διατύπωσιν κατευθυντικῶν τῶν ὁποίων οὗτοι θὰ εἶναι ὑπέρμαχοι. Αἱ ἐργατικά ἐνώσεις ἐπιφορτίζουσι τὰ στελέχη των μὲ βαρεῖα εὐθύνας καὶ ἐλπίζουν ὅτι ταῦτα θὰ τὰς ἀντιμετωπίσουν, καθοδηγούμενα ὑπὸ τῆς εὐθυκρίσιας καὶ τῆς ἀντιλήψεως των. Ὁ συντονισμὸς τῆς ἐργασίας τοιούτων ἐκπροσώπων εἶναι ἐλάχιστος. Ἡ ἰσχυρά, ὁμως, ἐκπροσώπησις ἀπαιτεῖ πλήρη ἡγῶσιν τοῦ τεχνικοῦ περιεχομένου των προβλημάτων καὶ μελέτην πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προσπαθειῶν τῶν ἀντιθέτων ὁμάδων συμφερόντων καὶ τῆς γραφειοκρατίας, ἅλλα συνήθως οἱ ἐργατικοὶ ἡγῆται οἱ ὀριζόμενοι διὰ τὰς λειτουργίας αὐτὰς ἀποτελματοῦνται ἐντὸς τῶν ἐθνικῶν πολλαπλῶν ἐκπροσωπήσεων, εἰς τὸν τρόπον ὅστω ὀλίγαι μόνον νὰ ἀντιμετωπίζουν ἐπαρκῶς. Ἄτυχῶς οὗτοι σπανίως πραγματοιοῦν τὴν ἐξαιρέτην προσφορὰν τὴν ὁποίαν θὰ ἀνεμένε τις λόγῳ τῆς πείρας των. Οὕτω, ἡ ἐκπροσώπησις καθίσταται ὀνομαστικὴ καὶ αἱ ἐργατικά ἐνώσεις χάνουσι τὰ πλεονεκτήματα τῶν θέσεων τὰς ὁποίας ἐχουσι κερδίσει. Ἐπὶ πλέον οὗτοι ὑπῆρξαν ἀδέξιοι εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν διαφορῶν θέσεων τῶν ἀπαραιτήτων δι' ἓνα διάλογον συναινεσεως, ἀποδοχῆν ὑπὸ δρους, διαφωνίαν καὶ ἀκόμη τὴν ἀπειλὴν ὀριστικῆς ἀποχωρήσεως ἐκ τῶν ὀργάνων διαμεσολαβήσεως. Ἡ τελευταία αὕτη θέσις σπανίως λαμβάνεται κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις.

Ἔτερον σοβαρὸν σημεῖον εἶναι τὸ κατὰ ποῖον τρόπον οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐνώσεων προβαίνουν εἰς ἀπολογισμὸν τῆς δραστηριότητός των πρὸς τοὺς ὁπαδούς των. Εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων δὲν ὑποβάλλονται λεπτομερεῖς ἀναφοραὶ καὶ ἐλάχιστος ἔλεγχος ἀσκεῖται εἴτε ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων εἴτε ἐπὶ τοῦ τρόπου ὑποστηρίξεως αὐτῶν. Ἡ σχέσις μεταξὺ

τοῦ ἐκπροσώπου καὶ τῶν ὀριζόντων αὐτὸν σωμάτων παραμένει συμπτωματικὴ. Ἐν τούτοις, ὑπάρχουν τομεῖς, ὅπως τὸ πεδῖον τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ὅπου τοιαῦτα χαλαραὶ καταστάσεις δὲν εἶναι ἀνεκταί, διότι ἐπιπράξουν τὰ βαθύτερα συμφέροντα τῶν ἐνώσεων. Αὐτὸ τὸ σημεῖον εἶναι ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον οἱ συνδικαλιστικοὶ ἡγῆται, οἱ ὅσοι προηγουμένως ἦσαν συλλογικῶς προσανατολισμένοι προκειμένου περὶ προγραμματισμῶν ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου, ἀντιμετωπίζουν καταστάσεις αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλουν ἀναθεώρησιν τῶν θέσεων των. Οὗτοι παρατηροῦν ὅτι τὰ κυβερνητικά προγράμματα, ἀκόμη καὶ ὅταν περιλαμβάνουν ἀποδεκτοὺς γενικοὺς στόχους, δὲν σημαίνει ἀναποφεύκτως ὅτι ἀπολήγουσι εἰς χάραξιν πολιτικῆς, ἐπὶ μέρους προγραμμάτων ἢ ἐνεργειῶν ἀποδεκτῶν ὑπὸ τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων. Οὕτω, οἱ συνδικαλιστικοὶ ἡγῆται ἀποφεύγουν τὴν ἀνάληψιν ὑπερμέτρον εὐθύνων ἐπὶ τῶν δραστηριοτήτων τῶν σωμάτων αὐτῶν εἰς τὰ ὁποῖα μετέχουν, ἐπιλέγοντες μᾶλλον τὰς ἀνεξαρτητοῦς θέσεις.

Παρά ταῦτα οὗτοι, εἰς ἀντιστάθμισμα διὰ τὴν συμμετοχὴν των εἰς κυβερνητικά σώματα, ὑπεχρεώθησαν ἐπανειλημμένως νὰ ἐπινοήσουν μηχανισμούς ἐπιτρέποντας εἰς αὐτοὺς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς ταῦτα ὑποχρεώσεών των. Πάντως, διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ εὐρέθησαν γενικῶς ἀπαρσκειοί. Ὀλίγαι μόνον ἐργατικά ἐνώσεις εἰς τὴν Σουηδίαν δύνανται νὰ ἀντιπαραβληθοῦν εἰς ἰσχὺν πρὸς τὰς κεντρικὰς ὀργανώσεις. Ἄλλαί πάλιν σκανδιναβικαὶ ἐνώσεις ἐθνικοῦ ἐπιπέδου δὲν διαθέτουν ἐπαρκῆ ἰσχὺν πρὸς ἄσκησιν ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ἀπαιτιζόντων αὐτὰς ὀργανώσεων. Εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον εἶναι ἐτι ὀλιγώτερον ἰσχυρὸς ὁ ὀφιστάμενος ἔλεγχος, τὸ δὲ νέον σύστημα ἐπανεξετάσεως τῶν μισθολογικῶν αἰτημάτων καὶ τὰ ἐτήσια συνέδρια τῶν συνδικαλιστικῶν ἡγετῶν ἐπὶ θεμάτων οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ ἀμοιβῆς ἐργασίας ἀποτελοῦν ριζοσπαστικῆς καινοτομίας. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν ἡ πίεσις ἐπὶ τῶν πρωτοβαθμίων ὀργανώσεων ἀσκεῖται περισσώτερον δι' ἐπισημῶν κερτικῶν διαδικασιῶν ἀναθεωρήσεως τῶν συλλογικῶν συμβάσεων καὶ ὀλιγώτερον δι' ἀπ' εὐθείας ἐνεργειῶν τῆς κεντρικῆς ἐνώσεως. Ἄλλαί ἐργατικά ἐνώσεις ἐθνικοῦ ἐπιπέδου ἐπέδειξαν ἐτι μικροτέραν πρόδον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὀργάνωσιν μηχανισμοῦ καταλλήλου διὰ τοιαύτας συλλογικὰς δραστηριότητας. Εἰς τὴν πραγματικότητα, αἱ κεντρικαὶ ἐνώσεις μᾶλλον προτιμοῦν τὴν ἀδυναμίαν αὐτήν, διότι τοὺς παρέχει εὐλογοφανῆ κάλυψιν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τοιοῦτος μηχανισμῶν ὑποχρεώσεων των, τὰς ὁποίας ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναλάβουν. Ἐν τούτοις, ὅλοι ἐπιδιώκουν εὐκαιρίας συμμετοχῆς. Ἡ διχοτόμησις αὐτῆ προσδιορίζει τὸ ἀντιμετωπιζόμενον δίλημμα καὶ προβάλλει τὴν ἀστάθειαν τῆς παρουσίας καταστάσεως.

Τὰ ἐργατικά κινήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπισαν τὰς δυσχερείας τὰς δημιουργηθείσας ἐνεκα τῆς συμ-

μετοχῆς των εἰς τὴν κατάστροφιν τῶν ἐθνικῶν οἰκονομικῶν προγραμμάτων, τείνουσιν εἰς τροποποίησιν τοῦ πρότερον κρατήσαντος τρόπου χειρισμοῦ τοῦ θέματος. Ἐντελῶς ἀντίθετοι τοῦ προγραμματισμοῦ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Ἄτεροι, ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν, τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον καὶ τὴν Σουηδίαν, ἀπέκλιναν εἰς τὴν ἀποδοχὴν τροποποιήσεων αἱ ὁποῖαι ὀδήγουν βασικῶς εἰς ἀρνήσιν τῆς ἀρχῆς τοῦ προγραμματισμοῦ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ εἰδικοῦ συστήματος κατευθύνσεως. Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις αἱ ὁποῖαι συνεχίζουν συμμετέχουσαι εἰς τὸν προγραμματισμὸν εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἀσκούσιν σημαντικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν κυβερνήσεων των, ὅπως εἰς τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Νορβηγίαν, ἢ ὅπου ὁ ὀργανισμὸς προγραμματισμοῦ ἔχει ἀπλῶς συμβουλευτικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ γενικῶν θεμάτων, ὅπως εἰς τὸν Καναδᾶν.

Ἡ φύσις τοῦ προβλήματος ἔχει καταστῆ εὐρέως ἀντιληπτὴ ἐντὸς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Βασικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτεῦξιν ἐθνικῶν στόχων ἀποτελεῖ ἡ αὐξανομένη κρατικὴ παρέμβασις εἰς τὴν οἰκονομίαν. Ἀπαραιτήτως ἡ ἐλευθερία πρὸς λήψιν ἀποφάσεων ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων πρέπει νὰ περιορισθῇ. Ἀλλὰ οἱ ἠγέται τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων δὲν δεικνύουσιν προθυμίαν πρὸς ἀποδοχὴν περιορισμῶν εἰς τὰς διαδικασίας τῶν συλλογικῶν διαπραγματεύσεων. Ἐπιπροσθέτως οὗτοι διαπιστώνουν ὅτι καὶ κυβερνήσεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπικρατοῦν οἱ ἰδιοὶ τῶν πολιτικοῦ συναγῆται λαμβάνουσιν ἀποφάσεις δυσαρέστους διὰ τὰς ἐνώσεις.

Γνωρίζουσιν, ἐπίσης, ὅτι αἱ κυβερνήσεις ὑπόκεινται εἰς πίεσιν αἱ ὁποῖαι εἶναι ἰσχυρότεραι τῆς ἰδικῆς των ἐπιρροῆς. Ἐχουν δὲ σκληρῶς διδαχθῆ ὅτι συμφωνίαι καὶ δεσμεύσεις ἀναλαμβάνονται εἰς ἓνα τομέα δυνατὸν νὰ ἐξουδετεροῦνται ἢ νὰ ἀποβαίνουν ἀρνητικαὶ ἔνεκα δραστηριοτήτων εἰς ἕτερον τομέα, ὅπως ἐπίσης ὅτι αἱ κυβερνήσεις χειρίζονται ἐν εὐρῇ φάσμα δυνατοτήτων κατὰ τὴν χάραξιν τῆς ἐπὶ μέρους πολιτικῆς των. Εἶναι δυσχερὲς νὰ ἀντιπαραβληθῶν οὗτοι πρὸς τοιαύτην ἰκανότητα καὶ ἰσχύιν.

Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἐχρυσὸν ἐπιτύχει διεισδύσιν εἰς διαφόρων ἐπιπέδων κυβερνητικὰ σώματα καὶ σώματα χαράξεως πολιτικῆς καὶ ἀσκήσεως διοικήσεως. Αὐταὶ πλέον ἀντιμετωπίζουν τὸ ἔργον τῆς ἀποσαφηνίσεως τοῦ προβλήματος, τοῦ καθορισμοῦ τῶν θέσῶν των, τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν μελῶν των καὶ τῆς διερευνήσεως τῆς ὑπ' αὐτῶν ὑποστηρίξεως. Πρὸς ἐπιτεῦξιν τῶν σκοπῶν αὐτῶν θὰ ἀπαιτηθῶν περισσότερα μέλη καὶ διεύρυνσις τῶν οἰκονομικῶν πόρων. Αἱ ἐνώσεις θὰ ἐξαναγκασθοῦν νὰ ἀνατιϋξουσιν καὶ νὰ εὐρύνουν τὰς νέας τῶν δραστηριότητας, καθὼς παραλλήλως θὰ ἀσκούσιν πίεσιν ἐπὶ τῶν μελῶν των δι' ἠξίμενας εἰσφοράς. Ἐνῶ δὲ ἐντὸς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος δημιουργοῦνται αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀπογοητεύσι καὶ σύγχισις ἐπικρατεῖ μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἡγεσίας.

συμπέρασμα

Τὰ ἐργατικὰ κινήματα τῶν δυτικῶν κεφαλαιοκρατικῶν κοινωνιῶν ἀντιμετωπίζουν ἐν σύνολον νέον ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν προβλημάτων. Αἱ εὐχάριστοι καὶ συνήθεις δραστηριότητες ἀπλῶς θὰ ἀναβάλουν τὴν ἡμέραν τῶν μεταβολῶν καὶ δυνατὸν νὰ ἀποτελέσουν ἀορμὴν διὰ συσφύρουσιν ριζικῶν μεταβολῶν, ἐντόνων ἐρίδων καὶ εὐρέων σχισμάτων. Αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἐσημείωσαν προόδους κατὰ τὴν πορείαν των ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἔχουν χαράξει, καίτοι ὑφίστανται μεγάλα ἐλλείψεως εἰς τὸν βαθμὸν ὀργανώσεως καὶ τὴν διάρθρωσίν των εἰς πολλάς χώρας.

Τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἀληθῆ πρόκλησιν διὰ τὰς ἐργατικὰς ἐνώσεις εἶναι ἡ διαμόρφωσις ἀποτελεσματικῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μισθωτῶν εἰς τὴν τράπεζαν τῶν διαπραγματεύσεων διὰ προσώπων προερχομένων ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἀνάπτυξις προγραμμάτων καὶ καταλλήλων μηχανισμῶν διὰ τὴν ἐκπροσώπησιν τῶν μισθωτῶν ἐπιπέδα ἐπιχειρησιακά, βιομηχανικῶν κλάδων, ἐθνικὰ καὶ εἰς διεθνή σώματα. Ἡ διάρθρωσις των, αἱ παρεχόμεναι διευκολύνσεις καὶ αἱ ἀκολουθοῦσαι κατευθύνσεις πολιτικῆς ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε θεμάτων πρέπει νὰ εἶναι συναφεῖς πρὸς τὴν τρέχουσαν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν. Μὲ μεγαλύτην καθοδήγησιν ἀπὸ μέρους τῶν κυβερνήσεων αἱ ἐνώσεις θὰ δυνηθῶν νὰ προσαρμόσουν ἐκούσιως τὰς θέσεις των πρὸς βραχυπροθέσμους, μεσοπροθέσμους καὶ μακροπροθέσμους στόχους. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ δικαιώματος ἀσκήσεως ἐπιρροῆς καὶ χρησιμοποίησεως τῶν ἐκαίριων συμμετοχῆς εἰς ὄργανα λήψεως ἀποφάσεων καὶ ἐκτελέσεως αὐτῶν ἐπὶ ἐπιχειρησιακοῦ καὶ κυβερνητικοῦ ἐπιπέδου θὰ πρέπει νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν των δι' ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀποτελεσματικὰς διαφωνίας ἐντὸς μιᾶς κοινωνίας ἡ ὁποία ἀπεδέχθη ἥδη πολλοὺς ἐκ τῶν βασικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν των, καίτοι οὐχὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν προταθεῖσαν μορφήν, καὶ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ ὑπὸ τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων συνέχισις ἀσκήσεως πίεσεως ἀποτελεῖ σημαντικὸν παράγοντα διατηρήσεως ἰσορροπίας μετὰ τῶν ἀντιτιθεμένων συμφερόντων. Τὸ ἐργατικὸν κίνημα θὰ παραμείνῃ μᾶλλον ὡς μία ὁμάς κεντρικὴ καὶ κριτικῆς σημασίας μετὰ τῶν ἄλλων ὁμάδων, παρὰ ὡς ἡ μόνη ἀντίπαλος αὐτῶν.

Ἡ πρόκλησις διὰ τὴν σφυρηλάτησιν μιᾶς συνεχῶς ἐπεξεργασίμου προσαρμογῆς τῶν θέσῶν των, ἐντὸς τῆς νέας ἐποχῆς τῶν δυτικῶν κεφαλαιοκρατικῶν κοινωνιῶν, εἶναι ἡ μόνη τὴν ὁποίαν αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ὀφείλουσιν νὰ ἀντιμετωπίσουν. Εὐτυχῶς αὐταὶ διατηροῦν μέγαν βαθμὸν ἐλευθερίας διὰ νὰ ἀναπτύξουσιν τὴν πολιτικὴν καὶ τὰ προγράμματα των, ὑπὸ τὸ πρῶτον τῶν εἰδικῶν συμφερόντων τῶν ὁπαδῶν των ἄλλα καὶ τῶν ἀπόψεων των περὶ ἐθνικῶν συμφερόντων.